

צ'בזטי מזהר"ן

קמא
דף נט.: ס.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה נא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
זכריה יד (ט) וְהָיָה יְהוָה
לְמַלְאָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם
הַהוּא יְהוָה יְהוָה יְהוָה אֱמֶת
וְשֵׁמוֹ
אֱמֶת
מְשָׁלִי יב (יט) שֵׁפֶת אֱמֶת
תִּכְוֶן לְעַד וְעַד אֲרִיבֶנָה לְשׁוֹן
שִׁקְרִי
קהלת ו (כט) לְבַד רָאָה הָיָה
קְצָאֵתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הַאֱלֹהִים
אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה בְקִשּׁוֹ
חֲשֹׁבוֹת רַבִּים:
ישעיה יא (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא
יִשְׁחַתּוּ בְּכָל מַר יִקְרֹא כִּי
מִלְּאֵה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת יְהוָה
כִּפְּתוֹם לִים מְכֻסִּים:
ישעיה יא (ו) וְגַר זָבֵב עַם
כִּבְשֵׁי וְגַם עֵבֶר עִם גִּדִּי יִרְדּוּ
וְעַל וּכְפִיר וְקָרִיא יִתְּדוּ
וְנָעַר קֶטֶן נִגְחַי גָּם:
ישעיה כה (ח) בְּלַע הַפְּתוֹת
לְנֶצַח וּקְחָה אֶת־יְהוָה דְּמִעָה
מִעַל כָּל פְּתִים וְחִפְּתָה עִמּוֹ
יִסִּיר מִעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְהוָה
דָּבַר:

זכריה יג (ב) וְהָיָה בְּיוֹם
הַהוּא גָּם יְהוָה יְהוָה צְבָאוֹת
אֲכָרִית אֶת שְׂמוֹת הַעֲצִיבִים מִן
הָאָרֶץ וְלֹא יִקְרָאוּ עוֹד וְגַם
אֶת הַתְּבִיאִים וְאֶת רִחַי
הַשְּׂמָאָה אֲעִבִיר מִן הָאָרֶץ:
זכריה יד (ט) וְהָיָה יְהוָה
לְמַלְאָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם
הַהוּא יְהוָה יְהוָה אֱמֶת וְשֵׁמוֹ
אֱמֶת:
איוב יד (ה) מִי יִתֵּן שְׂחֹר
מִשְׁמַח לֹא אֶחָד:
יחזקאל לו (כה) וְהִנֵּה יָמֵי
עֲלִיכֶם מִים שְׂחֹרִים וְיִסְתְּרֶם
מִכֶּם
שְׂמֹאוֹתֵיכֶם
גְּלוּלִים אֲחֵרֵי אֲתֶכֶם:
במדבר ח (ו) קוֹחַ אֶת הַלְוִיִּם
מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְתְּרֶם
אֲתֶם:
מלאכי ג (ג) וְנִשְׁבַּח מִצִּדֵּן
וְיִסְתֵּר כִּפְּתוֹ וְיִסְתֵּר אֶת בְּנֵי
לֵוִי וְיִקַּח אֲתָם כִּיבֵּה וְיִכְסְפוּ
וְהָיָה לְמִיִּקַּח מִיִּשְׂרָאֵל מִנְחָה
בְּצִדְקָה:
תהילים קא (ו) עֵינֵי בְּנֵי אֲמֹנִי
אֲרִץ לְשִׁבְתָּ עַד־יִהְיֶה הַיָּרֵךְ הַדְרֹךְ
תָּמִיד הֵיאָה יִשְׂרָאֵל:
תהילים קא (ו) לֹא יִשָּׁב
כַּקֶּבֶד בֵּיתוֹ עֵשָׂה רַמְתָּה דָּבָר
שִׁקְרִים לֵאמֹר לִנְגַד עֵינָי:
ישעיה סד (ג) וְיַעֲמֹלֵם לֹא
שִׁמְעוּ אֶת הַאֲזִינוּ עֵין לֹא
רָאתָה אֱלֹהִים וְזָלְמָה עֵשָׂה
לְמַחְפֵּה לֹא:

והתהוות השקר, שהוא הרע, שהוא הטומאה, הוא מחמת הריחוק מאחד [א]. כי הרע הוא נגדיות, למשל כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע. ובאחד אין שייך נגדיות, אלא כולו טוב. וזה שאמרוז' (פסחים נ') **ביום הוא יהיה ה' אחד וכו'** [ב], שיהיה כולו הטוב והמטיב, כי באחד אין שייך רע. וע"כ לעתיד לבא יקוים **שפת אמת תכונ לעד** (משלי יב), כי יהיה אז כולו אחד כולו טוב. כי אמת הוא אחד, למשל, על כלי כסף כשאומרים עליו שהוא כלי כסף, הוא האמת, אבל כשאומרים עליו שהוא כלי זהב, הוא שקר. נמצא שהאמת הוא אחד, כי א"א לומר אמת רק שהוא כלי כסף לא יותר. אבל השקר הוא הרבה, כי אפשר לומר שהוא כלי זהב, וכלי נחושת, ושאר שמות נמצא שהשקר הוא בבחי' **בקשו השבונות רבים** (קהלת ז') [ג]. ובשביל זה לעתיד לבוא יתבטל הרע, ויתבטל ההתנגדות, ויתבטל הדמעות. כמ"ש (ישעיה יא) **לא ירעו וכו',** היינו ביטול הרע, וכתוב (שם) **וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו',** היינו בחי' ביטול ההתנגדות [ד]. וכתוב (שם כה) **ומחה ה' אלקים רמעה מעל כל פנים,** היינו ביטול הדמעות שהם בחי' שקר כנ"ל [ה]. כי אז יהיה ה' אחד ושמו אחד שהוא כולו טוב כולו אמת כנ"ל. וע"כ לעתיד לבא יתבטל הטומאה, כמ"ש (זכריה יג) **ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.** כי אז יהיה כולו אחד, כמ"ש (איוב יד) **מי יתן טהור מטמא לא אחד.** [ו] **אפי' שיעקר אחיות הטהרה והטומאה, הוא מבחי' התרחקות מאחד:** כי קודם הבריאה [ז], כשהיה הבריאה בכה כביכול, קודם שהוציא אל הפועל [ח], היה כולו אחד, וכולו אמת, וכולו טוב, וכולו קודש, אפי' שם טהור לא היה שייך לומר, כי טהור אין שייך אלא כשיש טומאה [ט], כמ"ש (יחזקאל לו) **וטהרתים¹ מכל טומאותיכם.** אבל כשכולו אחד אין שם בחי' **השבונות רבים,** שהוא עיקר הרע והטומאה כנ"ל, כי הטהרה היא² בחי' הממוצע בין הקודש והטומאה, שעל ידו נתקן הטומאה, כמ"ש **וטהרתים³ מכל טומאותיכם.** והוא בחי' הבחירה, שהוא ממוצע בין שני דברים. וזה אין שייך קודם הבריאה, שאז היה כולו אחד. כי באחד אין שייך בחירה שהוא בחי' הטהרה. וכשהוציא הקב"ה את הבריאה מן הכה אל הפועל, אזי נתהווה תיכף בחי' הטהרה. כי כשהוציא מן הכה אל הפועל, היו שני דברים, בחי' האחד והבריאה. ואז שייך בחירה, שהוא בחי' הטהרה, שהוא ממוצע בין האחד, כי היא⁴ סמוך לו, ועדיין לא הגיע **לחשבונות רבים** שהיא⁵ הרע והטומאה. אך הוא רושם וסימן על ההשתלשלות, "שיוכל להשתלשל ויגיע עד שיהיה רע וטומאה. וע"כ כתוב בזהר (בראשית דף מה ע"א ובכמה מקומות) שיעקר אחיות הטומאה מסיטרא דשמאלא. כי הטהרה מרמות שיש טומאה [י], והוא סימן שישתלשל עד שיהיה טומאה. וע"כ אפשר לזכך ולהעלות הטומאה לטהרה, כי היא בעצמה נשתלשלה מטהרה. כמ"ש **וטהרתים⁶ מכל טומאותיכם.** נמצא שיעקר אחיות הטומאה מבחי' הטהרה שהוא בחי' הבחירה כנ"ל. והטהרה הוא בחי' שמאל, בחי' לוי (ב), **בחי' וטהרת את בני לוי (א),** ולוי הוא בחי' שמאל כידוע [ב]. וע"כ עיקר אחיות הטומאה הוא מבחי' שמאלא, כי שמאל

הוא בחי' הטהרה שמשם עיקר אחיות הטומאה כנ"ל: וכל זה היינו בחי' שמאל בחי' הטהרה בחי' הבחירה, שמשם עיקר השתלשלות הטומאה שהוא הרע וההתנגדות בחי' שקר כנ"ל, כל זה נמשך מבחי' אחר הבריאה, אחר שיצא הבריאה מכה אל הפועל, שאז ה' כביכול שני בחי', דהיינו האחד, והבריאה, וכנ"ל. נמצא שיעקר אחיות השקר שהוא⁷ הטומאה וכו' הוא מחמת הריחוק מאחד כנ"ל, היינו מבחי' אחר הבריאה וכנ"ל: וע"כ השגחת השי', אפי' אחר הפעולה שהוציא הקב"ה מכה אל הפועל, כל הדברים הם באחדות עמו. והרע יונק מהשארית ההשגחה, היינו מאחורי כתפי' כידוע [כ], והוא רחוק מאחד. וע"כ אמת השגחת השי' עליו, כמ"ש (תהלים קא) **עיני בנאמני ארץ.** וע"כ השקר שהוא הרע, מסיר ממנו השגחת השי', כמ"ש (שם) **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, ואין היותו אלא מאחורי כתפא.** נמצא מי שהוא רוצה שיהיה אחר הישות והפעולה שהוציא מכה אל הפועל, שיהיה כולו אחד, שיהיה אב וכן כאחד, כמו שהי' מקודם כשהי' בכה, ישמור עצמו משקר [כג], ועי"ז השגחת השי' עליו, ואזי כולו אחד: **וזה שאמר ר"ע כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור. שיש טהור** הוא בחי' אחר הפעולה, שהוא יש, ואז שייך שם טהור כנ"ל. אם תרצה שיהי' כמו קודם הפעולה, שהי' בכה, שיהי' אב וכן כאחד [כד]. וזהו **כשאתם מגיעין לאבני,** הוא בחי' אב וכן כחדא, שהוא בחי' קודם הבריאה שהי' בכה, שהי' הכל אחד. **שיש טהור,** הוא בחי' אחר הפעולה, שהוא בחי' ישות וטהרה, אם תרצה להגיע **שיש טהור לאבני, אל תאמרו מים מים,** הוא בחי' שקר כנ"ל. **שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני,** כי ע"כ שקר הוא מסיר מעליו השגחת השי' והוא רחוק מאחד. אך ע"כ אמת, השגחת השי' עליו. וע"כ ההשגחה, כולו אחד, כמו שהי' קודם הבריאה כנ"ל: וע"כ שבר עוה"ב עין לא ראתה אלקים זולתך וישעיה סד וע' ברכות לד; כי מאחר שיהי' כולו אחד, לא יהי' עין שיראה רק אלקים⁸ זולתך⁹: **ואמרו או, שגם יש כ"כזה קושיא מה שא"א להבי, כי א"כ איך יהי' חילוק השכר לכ"א וא' לפי מדריגתו, ולפי עבודתו ויגיעתו בזה העולם בשביל השי', כי בוודאי גם בהסוף האחרון לא יהיו כולם שווים, ומאחר שיהי' כולו אחד איך שייך חילוק בין א' לחבירו לפי מדריגתו [ל]. אך יש בזה סוד שא"א להבינו, והדברים עתיקים [מ]:** (שייך לעיל) **ובשביל** זה השקר מוזק לעינים, כי ע"כ השקר מסלק השגחת עיני השי' ופוגם בעינים שהם בחי' השגחה כנ"ל. כי השקר נמשך מריחוק מאחד שמשם עיקר אחיות הטומאה שהוא הרע שהוא השקר כנ"ל ומחמת זה בעצמו פוגם ע"כ שקר בהשגחה ומסלק השגחת השי' מעליו. כי ע"כ השגחת השי' הכל אחד אחר הבריאה כמו קודם הבריאה. וע"כ השקר פוגם באחד כי השקר רחוק מאחד כנ"ל ע"כ מסלק ההשגחה ע"כ השקר ומפריד ח"ו אחר הבריאה מקודם הבריאה שמשם עיקר אחיות הטומאה כנ"ל. אבל ע"כ אמת שהוא בחי' כולו אחד כולו טוב¹⁰

זכריה יד (ט) וְהָיָה יְהוָה לְמַלְאָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהוָה יְהוָה אֱמֶת וְשֵׁמוֹ אֱמֶת מְשָׁלִי יב (יט) שֵׁפֶת אֱמֶת תִּכְוֶן לְעַד וְעַד אֲרִיבֶנָה לְשׁוֹן שִׁקְרִי קהלת ו (כט) לְבַד רָאָה הָיָה קְצָאֵתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הַאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה בְקִשּׁוֹ חֲשֹׁבוֹת רַבִּים: ישעיה יא (ט) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחַתּוּ בְּכָל מַר יִקְרֹא כִּי מִלְּאֵה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת יְהוָה כִּפְּתוֹם לִים מְכֻסִּים: ישעיה יא (ו) וְגַר זָבֵב עַם כִּבְשֵׁי וְגַם עֵבֶר עִם גִּדִּי יִרְדּוּ וְעַל וּכְפִיר וְקָרִיא יִתְּדוּ וְנָעַר קֶטֶן נִגְחַי גָּם: ישעיה כה (ח) בְּלַע הַפְּתוֹת לְנֶצַח וּקְחָה אֶת־יְהוָה דְּמִעָה מִעַל כָּל פְּתִים וְחִפְּתָה עִמּוֹ יִסִּיר מִעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְהוָה דָּבַר: זכריה יג (ב) וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא גָּם יְהוָה יְהוָה צְבָאוֹת אֲכָרִית אֶת שְׂמוֹת הַעֲצִיבִים מִן הָאָרֶץ וְלֹא יִקְרָאוּ עוֹד וְגַם אֶת הַתְּבִיאִים וְאֶת רִחַי הַשְּׂמָאָה אֲעִבִיר מִן הָאָרֶץ: זכריה יד (ט) וְהָיָה יְהוָה לְמַלְאָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהוָה יְהוָה אֱמֶת וְשֵׁמוֹ אֱמֶת: איוב יד (ה) מִי יִתֵּן שְׂחֹר מִשְׁמַח לֹא אֶחָד: יחזקאל לו (כה) וְהִנֵּה יָמֵי עֲלִיכֶם מִים שְׂחֹרִים וְיִסְתְּרֶם מִכֶּם שְׂמֹאוֹתֵיכֶם גְּלוּלִים אֲחֵרֵי אֲתֶכֶם: במדבר ח (ו) קוֹחַ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְתְּרֶם אֲתֶם: מלאכי ג (ג) וְנִשְׁבַּח מִצִּדֵּן וְיִסְתֵּר כִּפְּתוֹ וְיִסְתֵּר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְיִקַּח אֲתָם כִּיבֵּה וְיִכְסְפוּ וְהָיָה לְמִיִּקַּח מִיִּשְׂרָאֵל מִנְחָה בְּצִדְקָה: תהילים קא (ו) עֵינֵי בְּנֵי אֲמֹנִי אֲרִץ לְשִׁבְתָּ עַד־יִהְיֶה הַיָּרֵךְ הַדְרֹךְ תָּמִיד הֵיאָה יִשְׂרָאֵל: תהילים קא (ו) לֹא יִשָּׁב כַּקֶּבֶד בֵּיתוֹ עֵשָׂה רַמְתָּה דָּבָר שִׁקְרִים לֵאמֹר לִנְגַד עֵינָי: ישעיה סד (ג) וְיַעֲמֹלֵם לֹא שִׁמְעוּ אֶת הַאֲזִינוּ עֵין לֹא רָאתָה אֱלֹהִים וְזָלְמָה עֵשָׂה לְמַחְפֵּה לֹא:

ע"כ עיין ל"ק"ה סיני בהמה וחיה טהורה ד' כג שרש השקר בקדושה
זכריה יד ט'
תורה ונחמה
ז"ע מה שהתירו לשנות מפני השלום כמבואר ביבמות סה: ז"ל בין שהקב"ה בעצמו שניה אין זה שקר כשעשה באופן המתיר, ועיין שו"ת תורה ליטשה סימן שסד מ"ו דוגמאות בש"ס ומדרש שנינו מהאמת. אבל עיין נעם אלימלך ריש תולדות. ובהש"ל"ה הק' סוכה גר מצוה אות שגם ובעש"ט ע"ה"ת משפטים אות י'. ועיין ספר הסיידים סימן תכו שגם מה שהתירו לא התירו אלא בדבר שעבר, אבל בדבר העתיד חששו שמה ירגיל (כמבואר שם בברכת מנהיג ברי"ק תרנ"א). ועיין חפץ חיים רכילות כלל א' אות ח' שמיקל. וז"ל לעז"פ דעמי מיום מיום מפני אלף מחנכי כמחזור ביהמ"פ פ' עש"טס מהכ"ה הפס"ס ואלו שקר נעמו אפילו נעמה שגם כמחזור ספר המעלות היר"ל.
ע"כ תורה יד אות ט'
ע"כ יתיקן כד דף סו.
ביאור מוהר"ן בתקפא
ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

¹ עיין ל"ק"ה סיני בהמה וחיה טהורה ד' כג שרש השקר בקדושה
² זכריה יד ט'
³ תורה ונחמה
⁴ ז"ע מה שהתירו לשנות מפני השלום כמבואר ביבמות סה: ז"ל בין שהקב"ה בעצמו שניה אין זה שקר כשעשה באופן המתיר, ועיין שו"ת תורה ליטשה סימן שסד מ"ו דוגמאות בש"ס ומדרש שנינו מהאמת. אבל עיין נעם אלימלך ריש תולדות. ובהש"ל"ה הק' סוכה גר מצוה אות שגם ובעש"ט ע"ה"ת משפטים אות י'. ועיין ספר הסיידים סימן תכו שגם מה שהתירו לא התירו אלא בדבר שעבר, אבל בדבר העתיד חששו שמה ירגיל (כמבואר שם בברכת מנהיג ברי"ק תרנ"א). ועיין חפץ חיים רכילות כלל א' אות ח' שמיקל. וז"ל לעז"פ דעמי מיום מיום מפני אלף מחנכי כמחזור ביהמ"פ פ' עש"טס מהכ"ה הפס"ס ואלו שקר נעמו אפילו נעמה שגם כמחזור ספר המעלות היר"ל.
⁵ ע"כ תורה יד אות ט'
⁶ **ע"כ יתיקן כד דף סו.**
⁷ ביאור מוהר"ן בתקפא
⁸ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

⁹ עיין תורה יד אות ט'
¹⁰ ע"כ יתיקן כד דף סו.
¹¹ ביאור מוהר"ן בתקפא
¹² ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

¹³ עיין תורה יד אות ט'
¹⁴ ע"כ יתיקן כד דף סו.
¹⁵ ביאור מוהר"ן בתקפא
¹⁶ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

¹⁷ עיין תורה יד אות ט'
¹⁸ ע"כ יתיקן כד דף סו.
¹⁹ ביאור מוהר"ן בתקפא
²⁰ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

²¹ עיין תורה יד אות ט'
²² ע"כ יתיקן כד דף סו.
²³ ביאור מוהר"ן בתקפא
²⁴ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

²⁵ עיין תורה יד אות ט'
²⁶ ע"כ יתיקן כד דף סו.
²⁷ ביאור מוהר"ן בתקפא
²⁸ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

²⁹ עיין תורה יד אות ט'
³⁰ ע"כ יתיקן כד דף סו.
³¹ ביאור מוהר"ן בתקפא
³² ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

³³ עיין תורה יד אות ט'
³⁴ ע"כ יתיקן כד דף סו.
³⁵ ביאור מוהר"ן בתקפא
³⁶ ע"כ שיש' ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו בקתניות גדול ונדייק כל תבנה שה שאי אפשר לקב"ה על התבנה.

מאמר אמר רבי עקיבא

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בלילה הראשון של חג שבועות שנת תקסג ואחרי שבועות חזר עליה רבינו לפני מוהר"ן שישב וכתב לפניו מה ששמע (חי"מ ופל"ח)

פתיחה

תורה נא מתחילה בהזהרת רבי עקיבא לנכנסים לפרדס להזהר משקר רבינו לומד שהזהרת ר"ע לנכנסים לפרדס להשיג השגות בעולמות עליונים היא הזהרה לכל אדם הרוצה ליחד שמו ית' לדבוק בו.

וכלל דבריו רמוזים בתהילים קא (ו) עֵינֵי בְּנֵי אֶרֶץ לְשֹׁבֵת עִמְדֵי הַלֶּךְ בְּדֶרֶךְ תְּמִים הוּא יִשְׁרְתֵנִי: (ז) לֹא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֶׂה רְמִיָּה דְבַר שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְגַד עֵינָי:

בסוף התורה משמע שבשני הפסוקים אלה רמוז הכל, ור"ע נקט בקיצור רק את הסיפא. והביאור: כי לאחות את הקרע בין הבורא לנברא, שבדרך הטבע הולכים ומתרחקים זה מזה מראשית הבריאה (לשון חיתוך כמ"ש לברוא את היער) אי אפשר אלא ע"י השגחת הש"י עלינו. כי רק השגחתו יכולה להעלות אותנו למעל הטבע.

ולהשגחה צריך להיזהר משקר. כי דובר שקרים לא יכון נגד עיניו ית' ^א. ועוד ששקר מפריד ופוגם בעיני ההשגחה.

וא"א להישמר משקר אלא ע"י שמוזכר הדמים, כי א"א לשקר אלא ע"י עכירת הדמים. מה הוא שקר ומה היא אמת, לכאורה דבר פשוט הוא, שכשאומר על כסף שהוא כסף זו אמת וכשאומר על כסף שהוא כל דבר אחר הוא שקר.

אלא שבעיון יותר העניין צריך ברור גדול, כי אע"פ שרבינו מזהיר ששקר נובע מחשבונות רבים, אבל חז"ל בעצמם למדונו שלפעמים האמת, היא דייקא החשבונות רבים ^א. ועומק הכוונה בזה נראה כדברי רבינו ששקר הוא כשנעשה על ידו פירוד בין נברא לבורא באיזה אופן ^א. אלא שלמעשה מאד קשה לכוון בזה לאמת ^א. ועוד שהיצר מביא בזה להרגל עבירה חמורה של שקר.

^א י"א בתשע ירושלים

^ב אע"פ שכתוב בתורה פרשת משפטים מדבר שקר תרחק נחלקו בפירושו אם יש איסור לשקר או חיוב לדבר אמת ועיין ספר המצוות לסעדיה גאון בביאור הגר"י פערלא שם מצות עשה כב דף קנו: במהדור ירושלים תשלג. שמאריך בזה. ועיין כתובות יז שלב"ש לשנות מפני השלום הוא איסור תורה מדבר שקר תרחק ואילו ל"ב מצוה לשנות. דס"ל דקרא קאי אבי"ד. עוד עיין שערי תשובה לרבינו יונה שער ג' אות קעח ט סוגי שקר. ובאיזה מהם מותר לשנות.

^ג צ"ע השקר לשון זכר והאמת לשון נקבה ונ"ל כי השקרן הוא הרע שעושה עצמו ראשית ומשפיע. אבל האמת כל כוונתו להיות כלי לאמת של הקב"ה.

^ד כיוון שחז"ל אמרו ביבמות סה: שמותר לשנות מפני השלום ואף מצווה לשנות וגם הקב"ה שינה כמבואר כל זה שם נמצא האמת לפעמים מתלבש בשקר ואינו נקרא שקר אלא שינוי. וכיון שהקב"ה בעצמו שחוטמו אמת משנה הרי שזו האמת בעצמה. אלא שלכוון לאמת הזו של הקב"ה צריך לימוד ארוך מאד (נתבאר בספר משפטי שלום בעיקר בסופו חלק קנה אמת) ומסתמא כל אחד עד שמתברר לו האמת לאמיתה צריך עכ"פ לא לשנות מהאמת שלו הפשוטה.

בכתובות יז מבואר שנחלקו בזה בית שמאי ובית הלל כיצד משבחים כלה בפני חתנה ובית הלל מביאים ראיה מלוקח מקח רע בשוק ואינו יכול להחזירו. שמצווה לשבחו בפניו ולכאורה צ"ע למה דאמנם אמרו שמפני השלום מותר אבל משום צערו של קונה מפני איזה שלום הוא זה דבשלמא מפני השלום אפשר לתרץ כיון ששלום מחבר בין הפכים כמבואר בתורה פ' לכן התיירו כי עומק הכוונה שלו היא לטוף דבר שיגרום חיבור ולא פירוד אבל משום צער חבירו. וצ"ל שצער של יהודי הוא בחי' התרחקות נפש מישראל והיא בחי' פירוד. וכידוע גדול העונש למצער ישראל. (נתבאר בשיחות של הרב שמואלביץ ממיר שצער הוא כאש) נמצא שא"א להמלט מחשבונות רבים וממילא איך מנוס אלא לזכר את הדמים ועי"ז נוכח לכיון לדעתו של הקב"ה שחוטמו אמת.

ענין שו"ת תורה לישמה סימן סד ל"ז דוגמאות בגמ' ששינו מהאמת ועוד ט' מירושלמי ומדרשים.

^ה נראה הכלל לפי רבינו שרמוז במה שאמר ששקר עושה פירוד ממילא כל שקר שגורם לחיבור ישראל להקב"ה או אפילו רק מונע פירוד אינו שקר גמור וצריך לנהוג בו כפי סופו. עיין תענית כח. שהמלכות גורה שלא להביא בכורים ועצים לירושלים ויראי החטא הערימו ושקרו וחז"ל שבחו אותם. ובברכות נג: רבב"ח שיקר כדי לחזור לברך ברכת המזון במקום שאכל. ועיין מכתב מאליהו ששקר נבחן עפ"י סופו אם תכליתו מצוה הוא נקרא אמת. ומוכח מכאן שהשקר אינו איסור בעצם הדיבור אלא רק מחמת הנזק שגורם דהיינו פירוד כנ"ל לפי רבינו לכן כשגורם חיבור הוא אמת. עוד עיין יומא פג: בבעל פונדק שמו כידור שכיחש בפקדון של רבי יוסי ורבי יהודה ושקרו

ולכן אין עיצה אלא זיכוך הדמים, שרק עי"ז אפשר לדבר אמת. אלא שזיכוך הדמים כולל גם את כל מעשיו שגם הם יהיו אמת/ו וממילא כולל את כל עבודת ה' של כל החיים/ח.

ליקוטי הלכות

יו"ד אבר מן החי ג'
 יו"ד ריבית ה'
 יו"ד שבועות א'
 יו"ד שבועות ב'
 יו"ד עבדים ב'
 חו"מ עדות ב'
 חו"מ שלוחין ג'
 חו"מ נזקי שכנים ה' ב' שקר מוזיק לעינים
 חו"מ מקח וממכר א ד' שקר עבירות הדמים

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "אמר רבי עקיבא" וכו', (ליקו"מ ח"א) סימן נ"א, נאמר אחר שבועות תקס"ג: (חיי-מוהר"ן, סימן נ"ט).

מאמר "אמר רבי עקיבא" (ליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן נ"א) נאמר בליל ראשון של שבועות תקס"ג, וחזר ונשנה אחר שבועות לפני הרב רבי נתן זכרון-לברכה, והוא יושב וכותב על הספר בידו, ואלו התיבות: "כי קודם הבריאה וכו' – נאמר במתינות גדול, ובדיק כל תיבה, מה שאי-אפשר לבאר על הכתב: (– פל"ח תו' זו; מובא בשיש"ק ח"ה, סעיף כ"ב).

מדבר שקר תרחק

כתיב בתורה בפרשת משפטים מדבר שקר תרחק ולמדו חז"ל שהיא מצוה על בית דין וכתוב פ' קדושים לא תשקרו איש בעמיתו ולמדו חז"ל שמדובר בנשבע לשקר^ט, וכן רוב מוני המצוות לא מנו את השקר בעלמא במניין התרי"ג/ו כאיסור לאו או כמצות עשה להתרחק ממנו או כמצוה לדבר אמת, אבל הוא דבר שנוא מאד בעיני הש"י כמ"ש שקר שנאתי ואתעבה. וכתוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. והשקרן הוא מד' כיתות שאינן רואות פני שכינה. ובספר המדות מרוח פיו של השקרן נעשה היצה"ר. עוד שם ששקרן שונא עניויות דהיינו שזה הפך מהותו וממילא מרוחק מהקב"ה דכתיב בו ית' אשכון את דכא ושפל רוח/י"א. ואמרו חז"ל הוי דומה לו וכו', והוא ית' עצם האמת כמבואר בתורה ט' ובתורה קיב. ממילא הוא תנאי ראשון בכל עבודת ה' שהיא ההתקרבות אליו ית' להזהר מאד משקר.

כי שרש השקר הוא ביציאת הבריאה לפועל, כשעל מנת לברוא עולם נתן מקום לשקר דהיינו להעלמה, שהיא מקומו של עולם, דהיינו החלל הפנוי. לכן כל שקר מעורר את אותה העלמה, וכל אמת מעורר גילוי האמת בעולם/כ"ב.

לאשתו כדי שיחזור כספם אליהם. נמצא שאינה עבירה שצריך לוותר כל ממונו כדי לא לעבור. אמנם אם היא מצות עשה לדבר רק אמת אין חיוב להינצל מביטולה אלא עד חומש נכסיו כמבואר בש"ע או"ח סימן תרנו ואולי היה יותר לכן לא חששו.

¹ העניין שכמעט כל נושא בעבודת ה' כשמעיינים בו בעומק הכוונה נמצא שדיק הדברים והאמת שבו הוא קו דק עד שכמעט אין נבדק (בהוספות לתורה ב' הבאנו הרבה דוגמאות לכך וביארנו שעל זה אמר רבינו העולם הזה גשר צר מאד וע"י המתנה טובה שהיא מחלוקת ניתן לברר אותו) לכן כל שכן שבאמת עצמה שהדבר הוא כך שלכוין לאמת לאמיתה הוא כמו לכוין לחצות ואמצע של אמצע שכידוע הוא א"ס.

¹ כי לא רק השקרן לא יכון לנגד עיניו אלא כל חוטא ואפילו שרק לפעמים חוטא אע"פ שעבשיו אינו חוטא לטובתו אין הקב"ה פונה אליו שמא יחטא לפניו וידון בחוטא בבית המלך שדינו חמור הרבה יותר.

ועיין לקוטי עצות אמת אות כו שמוהרנ"ת נקט ג' לשונות – א.תשמר עצמן משקר, ב. ותדבר אמת, ג. ותיהיה איש אמת.

¹¹ וכן מבואר בתורה קיב שלדבר דיבור אמת היא עיקר העבודה כל החיים

^ט בספר ברכת אליהו רקובר על ביאור הגר"א לחו"מ ג' דף רכב הוכיח שלא תשקרו הוא רק על נשבע לשקר ומדבר שקר תרחק נאמר לבי"ד וכתב שכן כתב שגם כך מצא בשם הגר"ח קנייבסקי.

⁷ לבד מהסמ"ג והסמ"ק אף אחד לא מנה אותו בתרי"ג דהיינו הרמב"ם וחינוך ורמב"ן ועוד

¹⁴ בישעיהו פרק נז טו (טו) כי כה אָמַר רָם וְנָשָׂא שָׁכָן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן וְאֵת דְּכָא וְשִׁפְלָ רִיחַ לְהַחֲיוֹת רִיחַ שְׁפָלִים וְלְהַחֲיוֹת לֵב נְרָבָאִים: ועיין סוטה ה. שדרשו אני את דכא ופרש"י אני מרכין שכינתי אצלו.

¹³ בתורה ז' מבאר מוהרנ"ת שאיש ואשה בחי' אמת ואמונה. ואמונה בחי' מקיפים בחי' עגולים כמבואר שם ואמת בחי' יושר כידוע. ואמונה היא כאשר מתחבר בה האמת כמבואר שם נמצא שבלא אמת האמונה היא שקר בחי' עגולים ששרשם בחלל הפנוי לכן אמונה היא במקום שנסתר האמת לכן צריך להאמין, והוא שנמשכת אחר שקר החן. והשידוך הוא בחי' שלום בין אמת ובחי' השקר. ושלום הוא היסוד תיקון הברית ולעתיד לבוא יושלם תיקון הברית וממילא גם הדעת כי סילוקא דיסודא וכו' ותעלה המלכות ותוכלל בנינה עולם

וכל זה גם בשקר שאין בו הפסד ותועלת לשום אדם, אבל כשאין הפסד ויש בו רק איזה תועלת לאיזה אדם כאן מתחיל מְגֵרֵשׁ ההיתר והמצוה לשנות מפני השלום המבואר ביבמות סה: ויש דיעות שהוא בעצמו נקרא אמת, אלא שגם בזה עשו גדרים כדי לא לבוא להרגל עבירה.

ספר חסידים¹²⁷ גזר על להבא שמא יבוא להרגל, דהיינו שלא התירו אלא לשנות בדבר שעתיד להיות, וגם בזה הנעם אלימלך כותב שהיא עבירה לשמה, (וצ"ע היכן מצינו היתר בעבירה לישמה ואולי כוונתו שצריך להרגיש כאילו היא עבירה לישמה) והשל"ה הק' כותב שצריך לעשות כל שביכולתו לא להגיע לזה, ושיטת הערוך לנר (וכתב שכן דעת הריטב"א) שלא התירו כלל לשנות אלא קצת לגנוב את הדעת, והבעש"ט כותב שמי שרגיל בשקרים שיזהר גם מלשנות. ומי נקרא רגיל בזה צ"ע.

ומאידך המכתב מאליהו מבאר שבמקום שהתירו או ציוו לשנות מפני השלום הפירוש שבמקרה זה השינוי הוא האמת שמתלבש בשקר.

רבינו מגדיר את השקר כדבר שמפריד בין האדם לבורא, מצד שמעורר שרש הפירוד שממנו השקר נולד דהיינו ראשית יציאת הבריאה מכח אל הפועל להיות בחי' זולתו, שני לשון שינוי ושקר.

ולפ"ז נ"ל מובן השל"ה הקדוש שתמיד היא עבירה לישמה כי השקר הוא מהות של פירוד ואפילו כשמשנה לצורך השלום שהשלום מהותו לחבר הפכים¹²⁸ כמבואר בתורה פ' הרי זה סותר עמ"נ לבנות. ואולי נחלקו המכתב מאליהו וכל האחרים בסותר עמ"נ לבנות האם הסתירה כבר נחשבת לתיקון או רק הבניה שאחריה.

הקדמה

רבינו מבאר כאן כיצד זוכים אנחנו דהיינו הנבראים בעוה"ז שמאז בריאת העולם דהיינו מתחילת יציאתו מכח אל הפועל הולך ומתרחק הבריאה מבוראה. כיצד נאחה את הקרע כדאיתא במדרש על אברהם אבינו שמכונה אחות לנו קטנה כי הוא ראשון אחרי אלפים שנה שאיחה את הקרע¹²⁹.

ועיקר האיחוי הוא השגחה, דהיינו כשאנו מצליחים לגרום לו ית' להפנות פניו אלינו ולהשגיח עלינו. אזי החיבור שלם בחי' פנים בפנים דיבר. היינו שלימות האמת, כי אמת היא פנים, ופנים היא אמת¹³⁰.

ומבואר שמרגע שנברא ונחתך העולם מבוראו (שברא בחי' זולתו כדי לגלות מדת ההטבה שלו וזה אפשר רק כשיש זולתו להיטיב עימו, אלא שאליה וקוץ בה שמצד היותנו זולתו דהיינו כביכול שני לו נקשר בנו המחלוקת והשינוי¹³¹) שהוא השקר והרע והטומאה.

אבל האמת שכל העולם שנברא רק להעלים אותו ית', זה רק מכח שהוא ית' נתן מקום לומר שהוא איננו ח"ו, אבל החפץ באמת יודע שהוא נמצא מאד (תהלים מו ב') אחרי כמו לפני. כמבואר בתורה סד סוד החלל הפנוי, שבאמת אינו פנוי, רק שא"א להבין כיצד הוא פנוי ואינו פנוי. וזו מעלת ישראל שבכוחם לסלק השכל ולהאמין אמונה חזקה שהוא נמצא מאד, ועי"ז לדלג על החלל ולקשור את הנברא לבורא.

וכלשון מוהרנ"ת בלקוטי עצות אמת כו - להכלל באחד, עד שיהיה נכלל אחר הבריאה בבחינת קדם הבריאה שיהיה כולו אחד כולו טוב כולו קדש, כמו שהיה קדם הבריאה,

מעניין שיש בזה שתי לשונות כי בתורה בביאור מאמר ר"ע הלשון אם תרצו להגיע שיש טהור לאבני. דהיינו כנ"ל בלק"ע אחר הבריאה דהיינו ישות וטהרה אל קודם הבריאה דהיינו אב וכן כחדא. אבל בכתב ידו כתב - ומי שרוצה להגיע ולהמשיך האחדות לתוך הישות שיהי' עכשיו הפעולה כמו קודם הפעולה. וכעין זה משמע בביאור עניין ההשגחה בפנים ובהשמטה שבסוף התורה שהעיקר לשמור משקר כדי לא לפגום בהשגחתו עלינו שרק היא בכוחה לאחות את הקרע, ולהחזיר את אחר הבריאה כמו קודם הבריאה.

ויש לדון בזה בשתי בחי' אחת מה הגורם האם השגחתו או השגחתו, וב' מה נגרם האם הבריאה נכלל בקודם הבריאה או להפך קודם הבריאה בבריאה.

ועיין היטב בסוף ההשמטה הלשון מורכב משניהם שע"י השגחה נכלל הבריאה בקודם הבריאה. ונראה שהעיקר נעשה בכח ההשגחה אלא שלהשגחה זוכים בשתי בחי', א' לסור מרע של שקר ועי"ז זוכים להשגחה ונכללת קודם הבריאה באחר הבריאה, וב' ע"י עשה טוב של השגחתו עליו ית', זה בעצמו בחי' שנכללת הבריאה בקודם הבריאה, ועוד גם בבחי' ה' צלך נכלל קודם הבריאה בבריאה.

התשובה אמת עילאה ותמלא הארץ מלכות דעת כמים לים מכסים. בבחי' צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשם היינו המלכות תיהיה אשת חיל עטרת בעלה. כי בינה כתר דז"א וכשהמלכות תוכלל בה תיהיה היא עטרת בעלה. והאמונה תתעלה למדרגת ידיעה.

¹²⁷ המ"מ לכל שיובא לקמן נמצא בפנים בדברי רבינו עה"פ המה בקשו חשבונות רבים.

¹²⁸ שרש העניין הוא במה שמבואר בכהאריז"ל שהיסוד נקרא שלום וברית (דהיינו קשר) מרכבה ליסוד כמבואר בתורה לד. כי שלום לא שייך אלא בין שנים, וכשיש ביניהם התנגדות. וכן היסוד מחבר בין משפיע ומקבל שהם תכלית השינוי.

¹²⁹ כי יחידה הדורות שהיו צדיקים עד אברהם לא החזירו את העולם בתשובה אלא את עצמם ורק שמרו שלא יתנתק לגמרי הבריאה מבוראה. (שוה בחי' תהוה עדיין כמבואר בע"ח שער הנקודים שבעת השבירה לא נתרחק האור מהכלי יותר מג' מדרגות כדי לשמור שלא יאבד לגמרי ועיין מה שכתבנו בהקדמה לתורה לד בזה)

¹³⁰ כמבואר בתורה קצב. ועיין גם תורה מז ותורה כג

¹³¹ כמבואר ברבינו בחי' בראשית א' ד'

אל תאמרו מים מים

והנה במעשה בראשית בסוף יום ראשון לא כתוב ראשון אלא ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. כי ראשון שייך רק כשיש שני. ואע"פ שביום הראשון כבר היו שמים וארץ כמבואר בפסוק א' וגם היו מים כמבואר בפסוק ב' ורוח אלקים מרחפת על פני המים ואע"כ היה הכל אחד כי עדין הבריאה אחוזה בקודם הבריאה, ובו ברא את האור הגנוז שעל ידו מתגלה להדיא שהכל אחד.

וביום השני (לשון שינוי בין הנברא לבוראו) נעשית ההבדלה לצורך הבחירה כמ"ש בראשית א' (ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶה מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: (ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרָקִיעַ וַיְהִי כֵן: (ח) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרָקִיעַ שָׁמַיִם וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: וְהָרָקִיעַ הַמַּבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם פִּרְשׁוּ שֶׁהָיָה כִּבְרִיּוֹם הַרְאֵשׁוֹן אֲלֵא שֶׁבַשְׁנֵי קִרְשׁ מִגְעֶרֶת הַקַּב"ה. דהיינו מתוקף הדינים נעשה חומת מים בין מים למים.

והיינו מים מים שהזוהיר ר"ע לנכנסים לפרדס דאיתא בזהר בראשית כו: ובסוף תקון מ' שהם מים עליונים ומים תחתונים. ורמזו באות א' שהיא סוד אחד ואע"כ מורכבת מ' ו' י', דהיינו מים מים ופרסא ביניהם. שרומז לבורא ונברא והמחיצה שביניהם, ובאמת אינה מחיצה כלל.

עיינן תורה קטו משה נגש אל הערפל והמשל בשם הבעש"ט שיש חומות בין האדם לקדושה והכל רק דמיון ואחיות עינים.

כי מים עליונים ומים תחתונים הם המאציל העליון והנהגתו התחתונה את העולם ע"י הגלגלים, שנדמה לשני דברים וכאילו עולם כמנהגו נוהג, בבחי' גלגלים דהיינו סיבה ומסובב טבעיים הנוהגים עפ"י חק קבוע וכמ"ש חק נתן ולא יעבור. אבל באמת אין ביניהם כמלא נימה כמבואר בחגיגה טו אחר המעשה שהזוהיר ר"ע את חביריו,

והכל תלוי בנו כי ע"י אמונה אפשר לדלג על הריחוק הדמיוני הזה ולהחשיבו לכלום ואמונה היא כד אתחבר בה אמת ואמת הם פניו ית' לכן כל דבור אמת הוא רק עד כמה שהוא דיבור שפונה אליו ית', ושקר להפך ח"ו. והריווח הזה בין מים למים הוא השקר/י, והאמת היא שאין מים אלא אחד,

ועיינן ספורי מעשיות ז' בעטלערס ביום השישי מהבת מלך שבאה במבצר של מים ועיינן לק"ה תולעים ד' ובפרט באות ח' שמבאר שהמבצר של מים הוא סוד החלל הפנוי שהוא פנוי ולא פנוי מאלקותו ית' וא"א להבין זאת והמשל לזה הוא חומות ומבצר של מים בתוך המים וכההוא קמצא דלבושיה מניה וביה (עיינן סוף תורה סד ושם צויין לב"ר כא ולכתבי האריז"ל).

וזה סוד כל התורה שלנו להבין כיצד היש נעשה מהאין והם עדין כלולים זה בזה אחר הבריאה כמו קודם הבריאה,

וזה שמקשה רבינו בסוף התורה כיון שהכל יחזור לעתיד לאחד כיצד יהיה חילוק שכר וגם זה א"א להבין והנביא רמז זאת בפסוק מה רב טובך אשר צפנת צפנת דייקא/י, וזה שאמרו חז"ל שכר עוה"ב עין לא ראתה אלקים זולתך, כי יהיה באופן של אין עוד מלבדו, וא"כ אין מלבדו מי שיראהו.

וזה בחי' חותמו של הקב"ה אמת חותמו דייקא אבל הוא בעצמו אמיתותו נעלמת מאד ואדרבה נראית הפוך כמו חותם הפך הנחתם וכמבואר בתורה קמ לגבי הצדיק. והכי נמי החלל הפנוי כלפי העולמות שבו הוא בחי' חותם ונחתם לכן אין לנו תפיסה כלל בחלל ולכן כל כך הזוהיר אותנו רבינו לא להכנס לקושיות משם כמבואר בתורה סב וסד. וזה בחי' עולם הפוך ראיתי המבואר בפסחים נ. שאמר האמורא שחלה ועלתה נשמתו למעלה. ונראה שדייקא שם הוא עולם השכר ולכן אומר כאן רבינו שהוא צפון ואין בו זולתו להשיגו. כי הוא זולתו הם בחי' אין ויש כלולים זה בזה כההוא קמצא דלבושיה מניה וביה וכחומות והיכלות של מים במים. ודייקא הוא עולם האמת, אמת שהיא הפוכה מהאמת שהשליך ארצה לעולם השקר לכן בעולם השקר רק חותמו אמת/י.

עוד בעניין חותמו אמת בעולם השקר

את השקר רמז רבינו בפסוק באיוב ל' הקוטפים מלוח עלי שיח ושרש רתמים לחמם. שם באיוב בפרק כט מרוב צערו מתגעגע איוב לימי היותו עובר ואומר מי יתנני ירחי קדם ומוסיף ומתאר את מעלתו והחסדים שהיה עושה בימי עשרו והכבוד שזכה בו קודם שאיבד כל אשר לו ואח"כ בפרק ל' מתאונן על מצבו הרע שאנשים פחותים מבזים אותו אנשים שמאכלם אינו מאכל אדם. ונקט לשון האוכלים מלוח עלי שיח. ונ"ל שרבינו מצא כאן רמז למעלת קודם הבריאה לעומת חסרון אחר הבריאה – כי מי יתנני ירחי קדם היינו בחי' קודם הבריאה, והקוטפים מלוח עלי שיח רומז לבריאה, כי קוטפים לשון קוצר דבר ממקום גידולו דהיינו הבריאה לשון חיתוך כמ"ש לברוא את היער. מלוח בחי' דמעות שנעשים מעבירת הדם שגורם השקר דהיינו עולם השקר שנברא,

^ח אולי בזה אפשר להמליץ קצת מה שמרים ואהרן צעקו מים מים אחרי שדברו במשה ונגלה עליהם הש"י ומצאו עצמם טמאים כמבואר בתנחומא צו פרק יג כי כל זה דבר אחד מים מים הם השקר הם הטומאה והם גנם הברית דהיינו כשמדברים על הצדיק.

^ט זו גרסת הכת"י ובנדפס נקט עין לא ראתה וכו'

^ז לכאורה זה סתירה להנ"ל שחותמו אמת רק בנחתם ולא בחותם כמבואר בתורה קמ אבל הכוונה שלמטה הוא שקר כלפי מעלה ולמעלה הוא שקר כלפי מטה. כי למטה נקרא עולם השקר ולמעלה הוא עולם הפוך מהאמת שלמטה.

וזה נעשה עלי שיח דהיינו ע"י בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם/כ"א. שהיא שיחתו של הקב"ה שבה ברא את העולם הנפרד ממנו.

כי האמת שאין סוף ברוך הוא ממלא כל עלמין אפס זולתו ואין מקום לשום דבר אחר וברצונו הנעלם לברוא עולם להטיב עימו מוכרח לשנות מפני השלום דהינו הבחירה ולהעלים את האמת בחלל פנוי ובעולמות שבתוכו. נמצא שדבר ה' שמים נעשו דהיינו שיחתו ית' הנ"ל, הוא דיבור שאינו אמת לאמיתה אלא שינוי והעלמת האמת וזהו שהשליך אמת ארצה בבריאת האדם דהיינו בבריאת העולם שהוא לצורך האדם. כי האמת בעוה"ז היא במושגי עוה"ז שהיא רק אחת מתוך רוב הדברים אבל האמת למעלה היא להפך שכל רבוי הדברים שם אחד. וכמבואר בלק"ה סימני בהמה וחייה ד' אות כג שלמעלה אין חילוק בין כסף לזהב ע"ש. כ"ב

עוד בעניין ברור האמת

עיינן תורה ב' תנינא אות ד' – עקר קיום ושלמות הדבור הוא ע"י האמת, שהוא מאיר בהדבור ע"י שלשה שמות, בבחינת (תהלים נ): "אל אלהים ה' דבור". כי אלו שלשה שמות הם מקור האמת, ועל ידם מאיר האמת בהדבור, דהיינו ברבוע הדבור, הינו בחינת ארבעה חלקי הדבור: וידוע ששם קל הוא חסד כמ"ש קל חסד כל היום, ואלקים הוא דין, והיה רחמים, ונ"ל שרמוז בזה הדרך לברור האמת שתחילה צריך לקו החסד ואח"כ הדין ועפ"י שניהם לברר את האמת והכי נמי בהתרחקות מהשקר שמצד החסד יש נטיה לשנות הרבה ומצד הדין יש נטיה לא לשנות כלל כמבואר בגמ' שב"ש שהם דין אוסרים לשנות ובית הלל אומרים שהיא מצוה ובספרי האחרונים נזוהר מאד מההיתר הזה וחששו מהרגל עבירה וגדרו בו גדרים כגון ספר חסידים שהתיר רק בלשעבר והשל"ה הק' שכתב להשתדל מאד שלא להזדקק להיתר הזה/כ"ג, והערוך לנר (גם בשם הריטב"א) החמיר עוד שלא התירו אלא גנבת דעת ולא שקר גמור.

מרביתו בתורה זו משמע שמזיק מאד להסתכלות אליו ית' וממילא לאמונה ובטחון שהם יסוד ההתקרבות אליו ית' והתשובה. עוד כתב בספר המדות אמת א. מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך, עד שילך במחשבתו מהיכל אל היכל ויראה את ההיכלות בעיני השכל, ישמר את עצמו מלומר שקר אפילו בטעות: ובסעיף ב' כתב מותר לשנות מפני השלום. וצ"ע האם שקר בטעות גרע ממפני השלום או שדיקא הרוצה בדביקות הוא שצריך זהירות יתר וגם מפני השלום אסור לו.

ואולי אפ"ל שיש אמת של עוה"ז עליו נאמר מותר לשנות מפני השלום אלא שנחלקו בזה אם הוא בבחי' הותרה דהיינו שזה בעצמו האמת או דחוויה שזה שינוי מהאמת אלא שבעוה"ז עולם השקר אין אפשרות לילך אם כל האמת ובבחי' (תהלים יח כז) עם עיקש תתפתל. אבל יש אמת של עוה"ב שהיא אמת בלא פשרות ומי שרוצה להכנס לפרד"ס שהיא עליה לעולם שמעל עוה"ז צריך להזהר אפילו משקר בטעות כי שם הוא עולם האמת שאין בו שום שקר. (ועיינן תורה סו הקדמה לאות ג' שדברנו מזה)

עוד הקדמה

תורה נא היא ביאור על הוזהרת ר"ע לחבריו הנכנסים לפרדס כמבואר בחגיגה יד/כ"ד דהיינו שע"י שם קדוש עשו עלית נשמה לעולם היצירה, ומשם רצו להשיג בעולם האצילות/כ"ה ולתקן השגחת ה' על העולם. לכן היה צריך להזהירם כי ביצירה יש פירוד ומטעה לחשוב שגם באצילות כן.

^{כא} אולי אפ"ל גם את הסיפא לדרוש דהיינו שרש רתמים לחמם רוצה לומר שקוטפים מלוח עלי שיח רומז לבריאה שנבראה בבחי' שקר אבל בשרש הם בחי' רתמים בחי' רתמים לחמם כי לחם לשון חיבור כמו להלחים וכן הלחם מחבר נשמה לגוף ורתמים רומז לגחלי רתמים בתהלים קכ ד' ורוצה לומר בשרש הם כמו גחלי רתמים שבחוץ לא נראה כלום אבל בפנים הוא בוער ואחוז בו האור כאש בגחלת בחיבור גמור כמו מולחם. (כשלהבת בגחלת עיינן ספר היצירה א' ז')

^{כב} גם עיינן ים החכמה תשסה דף קמח (להרב מורגנשטרן) ביאור בספר המדות בענין השקר דברים נפלאים עפ"י הסוד לבאר מדוע מותר לשנות מפני השלום ומדוע אמר בעל התניא שדכן ר"ת שקר דובר וכו' מבאר שיש דברים שלמעלה בשרש הם אחד ורק למטה נראים כהפכים כגון איש ואשה וא"א לעשות שלום ביניהם אלא ע"י הארה מהשרש ורק שכאן נראה כהפך האמת עיינן שם בפנים עוד גם מה ששיך לתורה הזו בפרט למה אפילו שקר בטעות מזיק כמבואר כאן.

^{כג} הארכנו בזה בפנים עה"פ בקשו חשבונות רבים. ונראה ללמוד מיעקב אבינו שמדתו אמת שלא שינה מהאמת אלא באונס אמו וע"י סימן שעשה לעצמו להתלבש בבגדי אחיו השקרן כמבואר במדרש – עשו הוא שוא שבראתי בעולמי. והכי נמי כל אדם לא יכניס עצמו לזה אלא באונס האם לבינה דהיינו שמבין שאין ברירה וגם יעשה לו סימן כדי לא לבא לידי הרגל בזה.

^{כד} חגיגה דף יד: תנו רבנן ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא. אמר להם רבי עקיבא כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר דבש מצאת אכול דייך פן תשבעו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום

^{כה} כך פירש המתוק מדבש על הוזהר בראשית פ: והתיקונים דף כו: גם מבואר שם שכל אחד מהם נכנס במידה שלו ורק ר"ע שנכנס במדרגת הסוד יצא בשלום. אבל בים החכמה הנ"ל ביאר שמים מים מדבר באריך ועתיק שהם אחד אלא שיש מקום לטעות שהם כמו החכמה ובינה שהם שנים. ומבאר שם שדייקא תלמידי ר"ע היו צריכים להוזהר זה כיון ששנאת חינום משתלשל מבחי' מים מים דהיינו מבחי' פירוד. ולתקן זאת היו צריכים לעמוד בנסיון הזה של עתיק ואריך.

רבינו לומד שהזהרה זו היא לא רק לגדולי הצדיקים ומקובלים הנכנסים לפרדס ע"י שם, אלא לכל יהודי שרוצה השגחת הש"י עליו יש בחי' פרדס שמשם זוכים לזה וצריך להזהרה זו שיהיה מדבור שקר. והטעם כי שקר עושה פירוד ושינוי מהאמת כי פוגם בראות הרוחנית בחי' אמונה/כ"ו ועוד כיון שהקב"ה חותמו אמת לא מביט במי שמשקר ועוד כי השגחת הש"י היא רק עד כמה שאנו משגיחים עליו והשקר מוזק לעיני השכל שבהם אנו צריכים להשגיח עליו בבחי' עיני כל אליך ישברו וכמבואר בתורה עו.

אמר ר"ע כשאתם מגיעים לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ממה שאמר טהור מבאר רבינו שמדובר במקום ששייך טומאה והיינו עולם היצירה (כמבואר בזהר שם ומפרשו) ששם נמצא מלאך מט"ט שנקרא שר העולם/כ"ו וביצירה חציו טוב וחציו רע /כ"ז. ושם צריך זהירות גדולה שלא לטעות שכמו שביצירה יש מים מים, מים מתיקין ומין מרירין כך יש גם באצילות וע"י מחשבה כזו עושה ח"ו פירוד בין המאציל ונאצלים, אלא באמת אין עוד מלבדו כלל וכולו רק טוב ואחד בחי' אבן, דהיינו שגם אחר הבריאה האמת היא שהכל נשאר כלול בו ית' בבחי' אב וכן כחודא ורק שצמצם התגלותו ונתעלם העולמות כדי שיהיה מקום לחשוב שיש חלל ופירוד למי שרוצה לטעות.

וזהו שאמר "אבני שיש" כי שיש רומז לישות כי הגאווה והישות של האדם היא העזות שמסיתה ומדיחה את השכל והלב לעשות מעצמו ישות עצמית לכפור באחד ולא להתבטל לרצונו ית' דהיינו נגדיות ורע ושקר, וממילא תופס את כל העולם כשתי רשויות טוב ורע כמבואר בגמ' פסחים ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אטו האידינא לאו אחד הוא, אלא שאנו בעוה"ז שרובו רע מתגברת הישות עד שכמעט א"א לתפוס באמת שה' אחד, אין עוד מלבדו, דהיינו שהכל רק טוב. אבל הנכנסים לפרדס, אזי שם בעולם היצירה מנסים אותם בזה, ומי שמשדל בזה כל ימיו, אזי כשבא לשם יש לו כח השכל לעמוד בנסיון הזה אבל מי שבעוה"ז לא מצליח כראוי אזי כ"ש שם שטועה ומדמה אבני שיש למים מים/כ"ט שבגלל הישות שלו נדמה לו האב"ן, דהיינו אצילות, ששם הכל בבחי' אצלו ית', בחי' אב וכן כלולים כחודא, נדמה לו למים מים, דהיינו פירוד ושתי רשויות, בין המאציל והנאצל.

מים מים

הזהרה מבאר שמדובר במים עליונים ומים תחתונים שהפרידם הקב"ה ביום השני. ועיין רבינו בחיי בראשית א' ד' ששני לשון שינוי דהיינו שמהות המספר הזה רומז לשני מהמקור לכן בו, דייקא נעשה בחי' פירוד ומחלוקת כמבואר במדרש רבה ד' ו' שעל כן לא נאמר בו כי טוב.

מדובר בבחי' קודם הבריאה והבריאה וזה רמוז בפסוק וייצר את האדם וייצר בשני יודין דייקא לרמוז על שתי מדרגות אלה. דבגמ' עפ"י הפשט למדו מכאן לשני יצרים באדם/ל' אבל בזהר עפ"י הסוד למדו מכאן על שני היודין שבצורת א' ופרסא ביניהם והם בחי' מ"ד ומ"ן ונרמז ביצירת האדם דייקא שנברא ע"י מ"ד ומ"ן והיינו מים עליונים ותחתונים הנ"ל/ל"א. ונראה שרמוז בזה שבעצם בריאת האדם נברא עם הכח הזה לחבר או להפריד בין עוה"ז לשרשו וזה עיקר הבחירה.

^{כ"ו} אמונה בחי' הסתכלות מבואר בתורה עו, וכן איתא בשם מוהר"ן "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים" ר"ת אמונה. ונמצא בכמה ספרים גם בעל הבן איש חי בספרו עוד יוסף חי דף ה' מראות יחזקאל.

^{כ"ז} הוא חנוך בן ירד דכתיב ביה "ואיננו כי לקח אותו אלקים". והפכו למלאך ומינהו לשר העולם ובו טעה אחר כשנכנס לפרדס כמבואר באריכות בספר מאירת עינים לרבי יצחק דמן עכו פ' משפטים שמות כג כ' בביאור יפה עינים שם, אות ו' עד אות ט' ע"ש.

^{כ"ח} ושם עיקר הנסיון בכניסה לפרדס ובספר הפליאה שהובא במאירת עינים הנ"ל מכנה אותו שער האמונה. כי שם טעה אחר ובמט"ט שהוא רשות לעצמו ור"ע הבין שהוא רק אות בצבא של הקב"ה. ושם האבן נדמה למים דהיינו חוק הקשר בין החלקים נדמה לפירוד ביניהם. שזה בעצמו הפירוד בין הקב"ה לשר העולם ובין מים תחתונים למים עליונים.

^{כ"ט} בפרקי היבולות (הביאו הכותב על עין יעקב חגיגה יד): ביאר שלמעלה בהיכל השישי יש דמיון זיו אבני שיש צלולות שמראיהם דומה למים. ועיין בגמ' סוכה דף נא: שבית המקדש שבנה הורדוס היה נראה כך (מי שלא ראה בית המקדש בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא אמר אבוי ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה אמר (רבא) (רבה) באבני שישא ענין יוק ומרמא לנן איכא דאמרי באבני שישא כחלא ומרמא אפיק שפה שורה ויאלת ועייל שפה שורה נכנסת כי היכי דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא פש"י – גנלי הים, שהאננים משונים במלואין זו מוז, והענינים המסתכלות בהן שטעומה, וגללות כלילו גלי הים הם נדים (ועי'):

אולי כי ביהמ"ק בחי' עולם עליון מהאי עלמא וכל הבא אליו רצו לרמוז לו להזהרת ר"ע הנ"ל. ומכח זה גם כשיחזור לביתו יזהר בזה דהיינו מלומר שקר.

^ל שבבחי' זו הם שני כוחות כח החיבור וכח הפירוד אבל עפ"י הסוד הם רומזים לשני הדברים שאותם אסור להפריד.

^{לא} עיין לק"ה הודאה ה' ח' איך מתפרשת פרשת קרח עפ"י תורה לא בענין צדיק ולמדן ועיין רגנטי על הפרשה שויקח קרח תרגום איתפליג קרח רומז להבדלת מים עליונים ממים תחתונים וכאות ו' בתורה לא מבואר שרומז לברית עלאה ועי"ש בלשון מוהר"ן שצדיק ולמדן זה החילוק בין ר"ע ואחר ומתבאר שם כל מעשה מד' שנכנסו לפרדס בחגיגה יד: ובגמ' שם בסמוך דף טו מובא מעשה מן זומא שאמר שיש ג' אצבעות ריח בין מים עליונים לתחתונים דכתיב ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים ורבי יהושע בן חנניא הבין מזה שלא יצא בשלום מהכניסה לפרדס. ומשמע (לבד ממה שלמד מפסוק המדבר קודם שנחלקו אבל לשון מרחפת בעצמה כבר היא טעות לגבי אותו מקום שעליו מדברים) שמי שרואה ריח זה בעצמו שמחלק קצת בין צדיק ללמדן ואולי זה נרמז בואיתפליג קרח שכאילו עשה ריח בין מים עליונים לתחתונים ע"י פגם הברית ועי"ז חילק בין צדיק ללמדן ונעשה בבחי' אחר שכל כך עשה ריח עד שנראה לו כשתי

וקו שבין שני היודין שבא' היא הפרסא שבין המים הנ"ל ושם הבחירה, כי יש בזה סתירה עצומה כי הם בחי' משפיע ומקבל ובהכרח שיש איזה הבדל ביניהם דאל"ה הרי זה משפיע לעצמו, וזה בעצמו קושית החלל הפנוי וקושית הידיעה והבחירה. וזה בחי' המחלוקת שבין התנאים כמה הבדל יש בין מים למים שם בחגיגה טו/ל"ב שאמנם בן זומא טעה אבל גם האחרים עכ"פ אמרו איזה בחי' ריח וביאר העבודת הקדש ח"ד פ"ו /ל"ג שאין הכוונה לריח אלא לשיעור הדבקות, והיינו כנ"ל כי באמת אין כלל ריח כדברי רבי יהושע שם אלא כדי לבאר שאעפ"כ יש כאן משפיע ומקבל מוכרח שיש ריח ולבאר היחס ביניהם עד כמה יש ואין ריח אמרו כל אחד במשל אחר. וזה שמבאר רבינו שמצד אחד הם נקראים אבן בחי' אב ובן כחודא דהיינו קודם הבריאה (לשון חיתוך והפרדה/ל"ד) כשהבן כלול באב, דהיינו שכך זה באמת תמיד. ואעפ"כ מכח שיודע זאת ע"י ששומר עצמו משקר זוכה להשגחה ולשון השגחה לא שייך אלא על זולתו הנפרד ממנו. גם לשון אבן אינו אב לבד אלא אב ובן אלא שמחוברים כמו שהיה בחילה בבחי' בכח קודם שיצא לפועל.

ונ"ל שזה עומק הקושיא שהקשה רבינו בסוף התורה כיצד יהיה חילוק שכר אם הכל יחזור לאחד. וכן יש להקשות על כל בחי' עולם השכר שהוא עוה"ב ולעתיד לבוא, כי ידוע שעוה"ב בינה עילאה הוא מעל הזמן, ואם נאמר כפשוטו, הרי שהכל חוזר לשרש קודם תחילת הזמן הרי הכל א"ס ואין בריאה כלל, אלא עומק הכוונה מעל הזמן שכל הזמן נמצא אבל בהווה ואין לנו השגחה בזה בעוה"ז/ל"ז. נמצא כל תקוותינו להחזיר הכל לאחד ואעפ"כ שלא יחזור לא"ס הגמור שהרי ברא את העולם כדי לגלות רחמנותו מה שלא היה יכול בהיותו א"ס הגמור כמבואר בתחילת עץ חיים עיין תורה מט ותורה סד. וזה סוד הא' שרומז על מים מים כמבואר בזה ובתיקונים הנ"ל עם פרסא ביניהן ואעפ"כ הוא א' דאחד ואנכי אותו אנו מייחדים פעמים בכל יום בקר וערב, כהכנה לעולם השכר.

רבינו מבאר שמים מים רומז לשקר ועליו הזוהר ר"ע ונרמז במים מצד הגשמיות ושקר בחי' פגם ראייה שנעשה ע"י דמעות שהן מים ועוד שכפל הלשון רומז לשקר שהוא הפך האמת שהיא אחד. לשון התורה מדבר שקר תרחק ובתהלים דובר שקר לא יכון לנגד עיני דהיינו שאין לו כן ובסיס להיות השגחת הש"י עליו.

עניין ההשגחה מבואר בתורה יג שנעשה ע"י הצדיק שמוריד תורה גבוהה כי עיני ה' בתורה וכפי הקירוב לתורה כן ההשגחה. ועיין בזה בראשית כו: שרש התורה בלוחות הברית/ל"ו מבואר במהרה"ו על אבות/ל"ז שכוונת כניסה לפרדס היתה להשיג את התורה בבחי' לוחות ראשונות שם היא תורה רוחנית/ל"ח

רשויות, וכמבואר בהעמק דבר בראשית א' ז' שמים עליונים היא הנהגת הקב"ה בסוד והתחתונים הוא עולם הגלגלים שעל ידו מנהיג הקב"ה את העולם. (ועיין עוד לקמן בסוף התורה בעניין הקושיא של חילוק שכר שהקשה רבינו)

^{ל"ב} חגיגה דף טו. – תנו רבנן מעשה רבי יהושע בן חנניה שהיה עומד על גב מעלה בהר הבית וראהו בן זומא ולא עמד מלפניו אמר לו מאין ולאין בן זומא אמר לו צופה הייתי בין מים העליונים למים התחתונים ואין בין זה לזה אלא שלש אצבעות בלבד שנאמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים כיונה שמרחפת על בניה ואינה נוגעת אמר להן רבי יהושע לתלמידיו עדיין בן זומא מבחוץ מכדי ורוח אלהים מרחפת על פני המים אימת הוי ביום הראשון הברלה ביום שני הוא יהוה דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים וכמה אמר רב אחא בר יעקב כמלא נימא ורבנן אמרי כי גודא דגמלא מר זוטרא ואיתימא רב אסי הוא דהואי דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים וכמה אמר רב אחא דסחיפי אהדדי. אחר קיצץ בנטיעות, עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, מאי היא? חזא מיטטרון דאתיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישאל, אמר גמירא דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי, שמא חס ושלום שתי רשויות הן, אפקוהו למיטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא, אמרו ליה מאי טעמא כי חזיתיה לא קמת מקמיה, איתיהיבא ליה רשותא למימחק זכוותא דאחר, יצתה בת קול ואמרה שובו בניי שובבים חוץ מאחר, אמר הואיל ואיטרדי הוא גברא מההוא עלמא, ליפוק ליתנהי בהאי עלמא, נפק אחר לתרבות רעה, נפק אשכח זונה תבעה, אמרה ליה ולא אלישע בן אבויה אתי? עקר פוגלא ממישרא בשבת ויהב לה, אמרה אחר הוא.

^{ל"ג} ספר עבודת הקודש – חלק ד' פרק ו' עדין בן זומא מבחוץ חוץ מישוב הדעת הנכון שדרש בן שהרי מרחפת לא במקום הברלה היא כתובה ובשביל שנפגע אמר כן, או שעדיין לא נכנס בסוד הדבר כראוי. ואמנם שאר החכמים לא נחלקו בשעור מה בין מים העליונים למים התחתונים שהכל מודים שאין ביניהם מקום פנוי, אלא שכל אחד נתכוון להפליג בדקות הדבקות והאחדות שכן הדבר באמת שאין שם מקום פנוי והכל דבק זה בזה מקשה (אחת) כשלהבת הקשורה בגחלת. ואמנם בכל השעורין אי אפשר שלא יהיה שם ריח כל שהוא בנתיים, וזה לא להבדיל חס ושלום כי אם להודיע שלצורך התולדות והקיום מן הראוי להיות כן, ואם היה הכל מים במים אי אפשר הקיום בזה כמו שכתבתי, ולזה נבדלו ונכרו אלו לעצמן ואלו לעצמן בטפה שהוגלדה באמצען ונחלקו המים לשאת ענף ולעשות פרי ובוה צדק ושלום נשקו וזה הוא הייחוד השלם:

^{ל"ד} לשון חיתוך כמו לברא את היער (פרש"י יהושע יז טו ופרש"י יחזקאל כג מז).

^{ל"ה} עיין תורה סא תנינא שכפי גודל הדעת כן מצטמצם הזמן לכן בשינה רבע שעה כשבעים שנה ומאיךך אמר משה רבינו בתהלים צ' אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור ואשמורה בלילה ואילו למשיח יאמר אני היום ילידתיך דמשמע דעת עוד יותר גדול פי שש. ולעתיד לבא כתיב מלאה באץ דעה כמים לים מכסים ואור החמה דהיינו דעת יהיה שבעתים עכ"פ משמע שאיזה בחי' זמן כן יהיה וצ"ע.

^{ל"ו} עי"ש מתוק מדבש בהקדמתו בשם ע"ח ובביאורו לזוהר שלוחות ראשונות הם בחי' ז' ו"ן ובחי' נצח והוד דכללות אצילות ובחטא העגל פגמו בבחי' א' שהיא י' ו' דהיינו נה"י שע"י פגה"ב דהיינו ו' נפלו התרי יודין שהם הלוחות נו"ה ונשברו. ועי"ש בזה ששני היודין הנ"ל הם בחי' תעלומות חכמה כנגד ב' עינים עליונים (נו"ה דחכמה דאצילות) בחי' עיני ה' ובין שחטאו בעגל ונמנע מהם לוחות הראשונות שרצה משה להוריד שעל ידן היו עיני ה' הנ"ל מאירות למטה וממתקנות כל הדינים ועכשיו שחטאו נשאר תוקף הדין בעינים עליונות וצריך שירדו שתי דמעות מב' עינים אלה להתמתק בימא רבה וביאר בהקדמה שם שהכוונה לנו"ה דאור ישר שירד לנו"ה דאור חוזר

ומבואר כאן שמי ששומר עצמו משקר זוכה להשגחה ובוודאי שאין הכוונה שאילם יזכה להשגחה אלא כפי מה שהאדם נושא עיניו אליו ית' דהיינו דבק בו ית' בעיני שכלו בבחי' להסתכל בשכל של כל דבר שלא יהיה פירוד בשום דבר בעוה"ז בין הדבר להקב"ה אזי זוכה שגם עיני הש"י אליו בהשגחה.

סוד הדמעות מבאר רבינו שהשקר מעכיר את הדם ועכירות הדם היא מרה שחורה שמותרותיה יוצאים בדמעות ועיין בזה בראשית כו: הנ"ל שחטא העגל גרם לתוקף הדין להשאר בעינים עליונות ולכן הקב"ה מוריד דמעות לים הגדול ועי"ז נמתקים הדינים (ענין זה נזכר בגמ' ברכות נט. ט"ז) מאי גוהא ומבואר בלק"מ תורה רנ בביאור סוד ההשגחה עי"ש) וכפי הנראה שדברי רבינו הם ביאור לזוהר הנ"ל/מ ולפ"ז נמצא שהחטא הוא השקר שגורם לפירוד שבגללו נשאר תוקף הדין בעינים והיינו עכירות הדמים הגורם לדמעות שמשלשל מסוד הנ"ל ועי"ז שמוריד דמעות יוצאת העכירות בבחי' מיתוק. הדין ואולי אפ"ל מה שהבכתי שפוגם בראות היינו ראות הגשמי שהוא עיקר הפגם כידוע שעיקר השבירה באור היוצא מהעינים ועיקר התיקון הוא עצמת עינים כדי להסתכל בעיני השכל אליו ית' בבחי' עיני כל איליך ישברו לכן הדמעות הן תיקון השקר שגרם לדמעות. ועיין תורה רנ שהדמעות בחי' השגחה כי הראות שהולך אחר הבכי היינו חלקי השגחה והראות שלוקחות הדמעות מהעינים נמשך לתוכן ויורד למטה. והיינו כנ"ל שע"י הדמעות נמתק הדין שבהן וחוזר להיות השגחה ועי"ש שזה בחי' דמעות שבוכים בזמן הצער ועיין מתוק מדבש הנ"ל על זהר בראשית בביאור ענין הדמעות ביאר שזה השתי דמעות שבכרכות נט ולכן אנו בוכים על החורבן כדי לעורר את השתי דמעות שירדו מעיני ה' הנ"ל ויתמתק הדין.

וצ"ע אולי אפ"ל שעיקר רהמיתוק הוא שיש עינים למטה שמשברות רק אליו וזה עיקר מיתוק הדין מה שמתחברות העינים זו בזו בבחי' עין בעין יראו. וזה עיקר תיקון ההשגחה בבחי' ה' צלך כנ"ל.

ואולי אפ"ל עפ"י תורה רנ שההשגחה ממשיך מהקף שלעתיד לבוא תיהיה רק השגחה והכי נמי הכא החטא גרם לתוקף הדין בעינים העליונות שהם בחי' לוחות ראשונות שעל כן אינן יכולות להאיר למטה אבל ע"י דמעות אזי ממשיך השגחה משם מבחי' לוחות ראשונות לים הגדול להתמתק והיינו המבואר בתורה יג שהשגחה היא בחי' העינים שהם התורה בחי' תורה דעתיקא כמבואר שם באות ב' ששם חד עינא דרחמי כי בעיני ז"א א"א להמשיך השגחה רק לראויים אבל משם אפשר להמשיך גם לכל ישראל. והיינו בחי' לוחות ראשונות בחי' אצילות שם בחי' אצלו ית' בלא פירוד שהיא תורה שהחיבור עימו ית' גלוי להדיא אבל לוחות שניות היו בבחי' איסור והתר כשר ופסול טהור וטמא בחי' מט"ט המקנן ביצירה בחי' קושיא וליבון הלכה דלא כלוחות ראשונות שהיו בבחי' שקבל אדה"ר לעבדה ולשמרה בג"ע קודם החטא שהיה בלא שום קושיא ופירוד כלל. ועי' הדמעות ממשיך השגחה מלעתיד דהיינו בחי' לוחות ראשונות דהיינו תורה דעתיקא.

^{לז} עיין דעת ותבונה פרק בא סוף דף עא: הביאור בשם מהר"ו.

^{לח} בבחי' קודם החטא שהרי פסקא זוהמתם ולא שייך בהם מיתה ממילא תורה ההיא מה שכתוב בה איש כי ימות באהל הכוונה רוחנית ולא כפשוטו.

נמצא לוחות ראשונות בחי' אצילות שם בחי' אצלו ית' בלא פירוד שהיא תורה שהחיבור עימו ית' גלוי להדיא אבל לוחות שניות היו בבחי' איסור והתר כשר ופסול טהור וטמא בחי' מט"ט המקנן ביצירה בחי' קושיא וליבון הלכה דלא כלוחות ראשונות שהיו בבחי' שקבל אדה"ר לעבדה ולשמרה בג"ע קודם החטא שהיה בלא שום קושיא ופירוד כלל.

ועיין תורה ו' לית אדם בלא א' וא' דאדם היא א' דוייצר את האדם אבל ע"י פגם הברית והקשר עימו דהיינו שקר שעושה פירוד אזי לית אדם ונופל למדרגת בהמה וצריך תורה של ליבון וקושיא (כמבואר בזהר ח"ג כג). וימררו את חייהם בעבודה קשה, זו קושיא, בחמר דא קל וחומר, ובלבנים, דא לבון הלכה, ובכל עבודה בשדה, דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, דא תיק"ו: שתעלה אותנו מבהמה לאדם. ומי שזוכה לתשובה שלא יוצא שקר מפיו נעשה אדם. בבחי' מ"ד ומ"ן כאחד. ואין אצלו פירוד כלל בין מים עליונים לתחתונים בין קודם הבריאה לאחר הבריאה.

^{לט} **ברכות דף נט.** ועל הזוועות: מאי זוועות אמר רבי קטינא גוהא רב קטינא הוה קאזיל באורחא כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא גנח גוהא אמר מי ידע אובא טמיא האי גוהא מהו רמא ליה קלא קטינא קטינא אמאי לא ידענא בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא אמר רבי קטינא אובא טמיא כדיב הוא ומיליה כדיבין אי הכי גוהא גוהא מיבעי ליה ולא היא גוהא גוהא עביד והאי דלא אודי ליה כי היכי דלא ליטעי כולי עלמא אבתריה ורב קטינא דידיה אמר סופך כפיו שנאמר וגם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי רבי נתן אומר אנחה מתאנח שנאמר והניחותי חמתי במ והנחמתי ורבנן אמרי בועט ברקיע שנאמר הידך כדרכים יענה אל כל ישבי הארץ רב אחא בר יעקב אמר דוחק את רגליו תחת כסא הכבוד שנאמר כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי:

^מ עוד ראייה לזה שבכתי' הנמצא בסוף הספר שמצא מוהר"ן בשנת תקפ"ד שם גרס שאמר להם ר"ע שמא תסכנו בעצמיכם וגרסא זו אינה בגמ' אלא בזהר ותקונים.

תורה נא [א*]

בתורה זו מבאר רבינו מאמר חז"ל בגמרא (חגיגה יד:)[¹]

אמר ר' עקיבא /² כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים/³ שנאמר בתהלים [יז] דובר שקרים לא יכון לנגד עיני [יז]:

כאמור באריכות לעיל בהקדמה זו הזהרת ר"ע לחבריו שנכנסו לפרדס בעלית נשמה לעולם היצירה להשיג ולתקן בעולם האצילות, והזהירם מהסכנה הגדולה שביצירה שם טוב ורע מעורב ובקל אפשר לטעות ולהחליף אמת בשקר ולדמות שגם באצילות יש איזה חילוק וריח בין המאציל לנאצל והעיצה לזה לשמור עצמו מדבור שקר ועי"ש יזכה להשגחה וסיעתא דשמיא. ולקמן יבאר שלזהירות משקר צריך זיכוך הדמים ביותר. רבינו מבאר דברי ר"ע מתחלקים לג' אבן רומז לאמת שבאצילות ושיש טהור לנכנס לפרדס ומימים מים הוא עולם היצירה שהוא השער לפרדס ובו מנסים את הנכנס אם יפול לשקר. כי צריך לטהר את הישות העצמית לבטלה לגמרי ואז ינצל מהשקר ויתפוס שהאמת היא שבאצילות כל העולם הוא אצלו ית' כלול בו בבחי' אבן אב ובן דהיינו כמו הבן שהוא במח האב קודם הלידה. ועיין ספר המידות – ערך אמת א. מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך, עד שילך במחשבתו מהיכל אל היכל ויראה את ההיכלות בעיני השכל, ישמר את עצמו מלומר שקר אפילו בטעות:

תחילה מבאר רבינו את הסיפא אל תאמרו מים מים כי דובר שקר ומבאר פגם השקר ומדוע מכונה מים מים כי השקר בא מעכירות הדמים ומהן הדמעות שמקלקלות את הראיה ודמעות הן מים

והכפל מים מים מורה על פירוד כידוע שביום השני לבריאה נעשה פירוד בין מים עליונים לתחתונים ואז נבראה המחלוקת כמ"ש ויהי מבדיל בין מים למים לכן לא נאמר בו כי טוב (ב"ר ד' ו') וביאור העניין עיין רבינו בחי' (בראשית א' ד') ו' יום השני לשון שינוי והוא הסיבה לחלוקה ושינוי. וזה בחי' זוגות שמבואר בפסחים קי. שיש בהן סכנה.

ורבינו מבאר שמשם התהוות השקר דהיינו כי קודם הפירוד א"א להתכחש לאמת שהיא גלויה אבל אחר הפירוד והריחוק יש מקום לשקר לשנות ולהבדיל בין העלול לעילתו כיון שכבר אינם זה מול מזה להשוות אבל מי שמדתו אמת רואה בעיני שכלו תמיד שאין שום חילוק גם אחר הפירוד כמו לפניו. ולקמן יתבאר שעיקר המכוון הוא לזכות להשגחה וזה אפשר רק ע"י מדת האמת כי הקב"ה לא פונה אל הדובר שקר ועוד כי ה' צלך פונה אל הפונה אליו. לכן טרח לבאר ששקר פוגם בשני הדברים שהם תנאי להשגחה דהיינו הדיבור שקר וקלקול העינים.

ורבינו מתחיל לבאר טעם שר"ע הזהיר את חבריו שרצו להיכנס לפרד"ס שיזוהרו משקר **כי השקר מזיק לעינים בגשמיות** לראיה גשמית/⁴ כפי שיבאר לקמן ע"י הדמעות וברוחניות לראיה בעיני השכל כי השקר הוא עכירות הדמים הפוגם במדמה שבו תלוי עיני השכל, **בבחי' (ישעיה ג') ומשקרות עינים**

^א תורה זו נאמרה בלילה הראשון של חג שבועות שנת תקסג ואחרי שבועות חזר עליה רבינו לפני מוהר"נ שישב וכתב לפניו מה ששמע (חי"מ ופ"ח)

^ב עי"ש שהיא אזהרת ר"ע ל' שנכנסו לפרד"ס ועי"ש ביאור הכותב על עין יעקב בשם רב האי גאון מה שכתב בשם פרקי היכלות מאי מים מים ועיין ספר המדות אמת אות א' ועיין תיקון מ דף פ:

^ג לשון הגמ' אמר להם ר"ע ורבינו השמיט תיבת לכם נ"ל כי רוצה לומר שהזהרת ר"ע היא לכל יהודי ולא רק לאותם הנכנסים לפרדס ע"י שם קדוש כי כל יהודי יש לו בחי' של כניסה לפרדס ורוצה להשגחה ה' ולכן צריך להזהר מאד מדבר שקר שע"י מעביר דמיו ופוגע בראייתו הרוחנית שהיא בחי' עיני כל אליך ישברו כמבואר בתורה עו שבזה תלוי האמונה ובטחון של האדם וממילא גם השגחת ה' שהיא בבחי' ה' צלך דהיינו עד כמה שאנו משגיחים עליו.

^ד זו גרסת הגמ' מגילה יד: אבל בגרסת התקונים סוף תיקון מ' דף כו: ובפנחס רנח נוסף כאן שמה תסכנו עצמכם. ובגרסת הכת"י ביאר רבינו לפי נוסח זה.

^ה תהלים קא ז'

^ו עיין בסוף הספר התורה הואת בנוסח אחר מכתב יד רבינו ז"ל ממש.

^ז רבנו בחי' – ובמדרש (בראשית רבה ד, ו) מפני מה לא נאמר כי טוב בשני לפי שבו נברא גיהנום שנאמר (ישעיה ל, לג) כי ערוך מאתמול תפתה, יום שיש לו אתמול ואין לו שלשום. ועוד דרשו ז"ל (שם) לפי שבו נברא המחלוקת שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים, אמר רב טביומי ומה מחלוקת שהוא לתיקון העולם ולישבו לא כתיב בו כי טוב, מחלוקת שהיא לערבובו של עולם לא כל שכן. וביאור הענין כי השני תחילת השינוי, ולכן נקרא שני, והוא הסיבה לכל חלוקה ושינוי. ומה שאמרו כי המחלוקת וגיהנום נבראו בו ביום להתבונן מזה שכל המעורר מחלוקת נידון בגיהנום, וכיון שמחלוקת וגיהנום נבראו בו ביום למדנו שהוא יום מויק, ולכן אסרו חז"ל להתחיל כל מלאכה בו ואמרו (זוהר ח"ג רעג.) אין מתחילין בשני, ולכן אסרו גם כן לאכול זוגות כי הוא דבר מויק, והוא שאמרו (פסחים קט ע"ב) לא יאכל אדם תרי ולא ישתה תרי, והמחלוקת הזו שהיה ביום שני היה תחילת כל מחלוקת וסיבתה,

^ח צ"ע לעניין שלנו למאי נפ"מ ראייה גשמית. דלכאורה אדרבה טוב שתתקלקל שע"י מתגברת הראיה הרוחנית.

^ט בתקפא כתוב ישעיהו יג ובתשכס תוקן

[י']/יא' רוצה לומר שהנביא נקט פגם העינים בלשון שקר לרמוז לפגם שהן גורמות אצל הנמשך ומסתכל באותן בנות ציון המקולקלות. דהיינו שהן משקרות ופוגמות את עיני המסתכל בהן, **כי כשהעינים כהות והראיה חלשה הם משקרין, שאינם מראין הדבר כמות שהוא, כגון על דבר גדול מראה שהוא קטן, ועל אחד שהוא שנים, היפך מן האמת** בין בגשמיות ובין ברוחניות ועל כן אחר כשנכנס לפרדס נכשל בבחי' שאחד נראה לו שנים וטעה שיש שתי רשויות והתפקר.

עתה יבאר כיצד השקר מקלקל את הראיה

ומבאר ששקר ועכירות הדמים הם דבר אחד. כי עכירות הדמים היא עכירות הנפש, כי הדבור הוא כח הנפש/יב' והדם הוא לבוש הנפש. ולכן כדי לדבר דיבור אמת צריך לזכך את הדמים דהיינו הנפש. וזיכוך הדמים היא עבודתינו כל החיים, אמנם כפי מה שזוכה לזכך את האמת כן זוכה להארת פני ה' והשגחתו. כי אמת היא פנים, כמבואר בתורה קצב ועוד (עיין תורה מז מדת "ואמת" שבי"ג מדות של רחמים נמצאת בי"ג תקוני הזקן בלחיים הפנוי משיער והם נקראים פני ה' לכן הארת פני ה' שהיא השגחתו ית' ברחמים תלויה במדת האמת ועיקר ההשגחה היא שזוכה למידת ההסתפקות ושובע, כמבואר שם, וכן יתבאר כאן לקמן שהצמאון בגלל השקר.) פנים לשון פניה וזהו שאמת נקרא פנים כי פנים דקדושה הם פנים שפונות אליו ית' אל האמת בחי' פנים בפנים אמת לאמת. אבל שקר הוא עורף, שפונה עורף מהאמת וממילא הוא ית' פונה עורף אליו.

וזהו שמבואר בתורה סו תנינא ששבו העבים זה לא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות עננין דמכסיין על העינים המבואר בזהר שהם היצה"ר רומי רבתי ורומי זעירתא.

כי העינים נעשו כהות מן הדמעות, כמאמר חז"ל (שבת קנא ע"ב) וישבו העבים אחר הגשם [ג'] זה הראות שהולך אחר הבכי/י"ד' עפ"י הפשט מבואר שם שברוב בכי נגרם חלשות הראיה. ודמעות הן ממותרי המרה שחורה [טו], שהטבע דוחה אותם לחוץ דרך העינים שכך טבע הקב"ה בטבע האדם שהבכי דוחה את העכירות הדמים שבמרה שחורה אל העינים ויוצא לחוץ. והמרה שחורה, היא שואבת מעכירת הדמים שבטחול שהוא מנקה את הדם ולכן בו מתנקז עכירת הדם/טז'. ועכירת הדמים הוא ע"י השקר. כי א"א לדבר שקר עד שיעכר את דמיו. ואמת א"א לדבר כ"א כשמזכך מקודם את הדמים עיין תורה קיב והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דבור אחד של אמת לפני ה' כראוי. כי עיקר הדיבור הוא הנפש, כמ"ש (ש"ה ה') נפשי יצאה בדברו/י"ז' כי בדיבור מוציא האדם חלקי רוחו מכח לפועל ובורא כח רוחני אם

¹ ישעיה פרק ג (טז) ויאמר ידוד יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטות ונטויות) גרון ומשקרות עינים הלוחץ וטפוח תלכנה וברגליהם תעבסנה:

פרש"י לשון הבטה. דבר אחר צובעות עיניהם בסיקרא ובכחול ועין שבת סב: ויומא ט: דהוה מלאן כוחלא לעיניהו ומרמון. רד"ק – ומשקרות עינים – כלומר רוממות להם עיניהן שילכו אחריהן לבית, ותרגום עין שזפתו עינא דשקרתיה, ורז"ל פירשו שהיו הולכות עקב בצד גודל: (שזפתו הכוונה לפסוק באיוב עין שזפתו ולא תוסיף וכו' והתרגום יונתן – עינא סקרתיה.

¹⁴ הפסוק שם מדבר מבנות ירושלים שהיו צובעות את עיניהם ומביטות בבני ישראל להכשיל בני ישראל והוא פגם הברית בחי' פגם המלכות שאינה ממליכה את בעלה אל מזנה בעיניה וזה עיקר הכוונה כאן שעושה פירוד בין ז' בחי' מים מים

¹⁵ עיין תורה קעג הדבור הוא הנפש ממש. ועיין לעיל תורה לא לשון מוהר"ן ותורה צח תנינא (להבין הענין עיין ערבי נחל ויקהל דרוש א' ועי"ש וישלח דרוש ב' בשם הבעש"ט עה"פ נפשי יצאה בדברו)

¹⁶ קהלת יב ב'

¹⁷ הגמ' שם מבארת כמה פסוקים בקהלת פרק יב וביניהם פסוק זה ופרשו שהעבים הם קלקול הראות והגשם הוא דמעות היורדות מחמת בכי. דהיינו שאחרי הבכי נעשים כמו עננים על העינים כי מתקלקלת הראיה מחמת הדמעות.

רש"י – וישבו העבים – חשבת עינים יבא ויכסה המאור, אחר שירבה בבכיה בזקנותו מחמת תשות כח, וצרות רבות עליו:

¹⁸ שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' לרבי מאיר אלדבי (בדפוס וורשא תרפ דף לז:) סוף ד"ה וחוש הראות. ועיין לעיל תורה לו אות ד'

¹⁹ עיין ספר נפוצות יהודה מוסקטו דרוש ט' אדם עולם קטן (בדף כד: מהד' תרלא) (ובדף עז במהד' תשס) – וזימן הטחול לנקות הדם מן השחורה וכו'...ועל דרך זה שיחסו השחוק לטחול עם היות הטחול משכן לשחורה המולידה עצבון והנסיין הוכיח כי האדם אשר לו טחול גדול הוא עצב והפך זה למי שהטחול שלו קצר ודק וסבת זה לפי שהטחול מנקה המותרות מן השחורה והיות הגוף מנוקה מן השחורה כראוי שלא ישלם זה רק בהיות הטחול בריא בכמותו ואיכותו והנחתו אז יהיה שמח וטוב לב.

²⁰ עיין ערבי נחל פרשת וישלח דרוש ב' (דף רנב מהד' ווערנער) ואמר עוד, נפשי יצאה בדברו כו', כי הנה כ' הבעש"ט זללה"ה (ואתחנן מקור מים חיים אות כט) כי ענין רוח האדם בקרבו וחיות שלו הוא כח הדיבור אשר בקרבו וכמשה"כ בראשית ב' ז' ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה ומתרגמינן לרוח ממללא, ולפ"ז כשהאדם מדבר דיבורים אוי הדיבורים ההם הן הן חיות ויוצא חיות שלו באותן הדיבורים, רק שלהיות חיות האדם דבוק תמיד בשורשו לכן הדיבורים ההמה עצמן ממשיכים עליו משרש חיות חדש ועי"ז חי תמיד אף שבכל דיבור יוצא חיותו מקרבו רק כל דיבור עצמו מביא לו חיות חדש עב"ד:

עיין ערבי נחל פרשת ויקהל ריש דרוש א' (דף תכט במהד' ווערנער) – כתבו הקדמונים (ספר העיקרים מ"ג פ' ב-ה) כי הנשמות ניתנות באדם, והוא בכח, וניתנת לו להוציאה מכח אל הפועל. ולהבינך ענין זה בבירור כך הוא, עיין מ"ש בפ' וישלח מהשייך לזה ובבאר עתה

דיבר אמת הוא מלאך קדוש ואם דבר שקר נברא סט"א/י"ו. **והנפש הוא הדם, כמ"ש (ויקרא יז) כי הדם הוא הנפש** דהיינו שהנפש מתלבשת בדם ומשפיעה עליה ומושפעת ממנה. **נמצא כשאומר שקר יש לו עבירת הדמים, ומזה באה המרה שחורה** היא הטחול שממנו העצבות כמבואר בתורה כג אות ב' ואות ו'י"ט לכן העצבות נקראת מרה שחורה, **וממותרי המרה שחורה נתהוו הדמעות** כי מרה שחורה מנקה את הדם ע"י ששואבת אליה את העבירות, והדמעות הן העבירות ועי"ז **העינים כהות. וזה** ששקר מעביר את הדמים ונעשה דמעות זה **בחי' (איוב ל') הקוטפים מלוח עלי שיח** הוא פסוק בו איוב מתאר את האנשים המבזים אותו מאחר שירד מגדולתו עד כמה הם פחותים שמאכלם אינו ראוי לאכילה/כ, ורבינו דורש **מלוח, זה בחי' דמעות, שהם מים מלוחים, שבא ע"י שיחה** דהיינו ע"י דיבור שקר: **וזה בחי' מה שאמר ר"ע לחבריו אל תאמרו מים מים, שהוא אזהרה על שקר, כ"א(כמו שסיים שם שנאמר דובר שקרים לא יכון וכו') מים מים, הם בחי' שקר, שהוא בחי' דמעות, שהם מים מלוחים. כי השותה מים מרוה צמאונו, אך השותה מים מלוחים, לא די שאינו מרוה צמאונו, אלא שמוסיף צמאון על צמאונו [כ"ב], עד שצריך לשתות מים אחרים, לכבות צמאונו, וע"כ נקרא השקר מים מים/כ"ג. וזהו אל תאמרו מים מים, שהוא השקר, שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני נמצא השקר מונע את השגחת הש"י עלינו ובלא השגחה נעשה הסתרה שגורם לריחוק ממנו ית' ונעשה נגדיות הרצון ורע ושקר וטומאה:**

כל הדברים היטב, הענין הוא, כי יש באדם נפש רוח נשמה, ונשמה לנשמה. והענין, כי חלק הנפש היא כח המעשה הניתן באדם, כי דומם אין לו תנועה ולא יעשה מאומה, וניתן באדם נפש חיה ועי"ז יש לו כח לעשות כל מה שחפץ. הרוח, הוא כח וחיות מאת ה' ניתן באדם אשר בכחו יוכל לדבר, ולזה מתרגם לרוח ממללא. נשמה, היא חיות וכח מאת ה' אשר בו יחשוב האדם כל מה שחפץ, והוא מעולם המחשבה. נשמה לנשמה, הוא השכל שניתן באדם חיות וכח מאת ה' אשר בו ישכיל בכל המושכלות, כל אחד כפי ערך שכלו כך ישכיל. הרי אלו ארבעה מיני חיות באדם, ואחרי מותו הגוף כלה ולא נשאר רק ד' חלקי נשמה הללו כי זה כל האדם, אבל הגוף אינו רק לבוש שפושטין אותו. ואמנם כל אלו החיות ניתנו באדם בכח והוא יוציאם לפועל:

ולחסביר דבר זה נדבר מאחד וממנו תדין על כל הד' חלקים, ונדבר מחלק הרוח ממללא, הנה ניתן באדם כח וחיות שעל ידו יש לו כח לדבר בכל עת שירצה, הרי זה בכח, וכאשר מדבר דבר הרי הוציא חלק מהרוח לפועל והוא הוא עצמיות חיותו ונשמתו כמש"ה (שיר השירים ה', ו) נפשי יצאה בדברו, שכל דיבור שיוצא מפי האדם הוא אבר וחלק מנשמתו אשר הוציאה לפועל עתה, וכן בכל מעשה ותנועה שמתנועע מוציא חלק נפשו לפועל וכן בכל מחשבה שמהרהר ומחשב מוציא חלק נשמה לפועל, וכן בכל מושכל שישכיל ומחדש איזה שכל מוציא לפועל אבר וחלק מן נשמה לנשמה: ונודע, כי כל דבר שהוא בכח מקבל שינוי והתהפכות, אל אשר יחפוץ יטנו,: ולפי זה, מיד כשהאדם מדבר איזה דיבור וכן בשכל ומחשבה ומעשה כאשר הקדמנו שכל מה שנסביר בחלק א' ממנו תדין על שאר חלקי הנשמה אזי הוציא חלק ההוא לפועל אזי מיד נבדל חלק חיותו ההוא והולך למקומו למעלה, דהא עיקר ביאתה לזה העולם אינו רק בעבור הוציאה לפועל, וכאשר יצאה לפועל אין לה להיות עוד בזה העולם: וזהו ענין אומרם ז"ל שמהמציאה שאדם עושה נברא מלאך קדוש ובא מיד לפני ה' ואומר פלוני בנך עשאני. ענין בריאת הנמצא הקדוש הזה הוא חלק מנשמתו אשר יצאה לפועל ומיד פורח למעלה כי אין לו להתעכב עוד בזה העולם אחרי שגמר פעולתו אשר בשבילו בא הנה. ולפי שהדבר אשר הוא בכח מקבל שינוי והתהפכות כאשר אמרנו, לזאת הנשמה ביד האדם כחומר ביד היוצר אל אשר יחפוץ יטנו וכל אשר חפץ יעשה ממנה, ולכן כשמדבר האדם דיבור קדוש כתורה ותפלה ודומיהן, ולפי שאורייתא וקב"ה חר, הרי עשה החלק כהכלל ונעשה ממנה אלהות כביכול, וכאשר מדבר דברים אטורים כלשון הרע ורכילות ודומיהן או דברים בטלים שהם דיבורים אשר אין צורך לאדם לדברם כלל אחז"ל שעבר בעשה ולא תעשה כל עבירה היא קליפה וסט"א. נמצא עשה מנשמתו וחיותו סט"א, כי דבר שהוא בכח מקבל שינוי מן הקצה אל הקצה וכאשר יצא לפועל כך נשאר לעולם והתורה ניתנת בעבור זאת להאדם כדי שיע"י מה יניח נשמתו באלהות וע"י מה נעשה ממנה סט"א ח", וכל זמן שהנשמה מלובשת תוך הגוף אין האדם מרגיש בזאת, ואחרי הפטירה במקום שהניח כל ימיו חלקי נשמתו שהם המעשים והדיבורים והמחשבות והשכליות שם ימצאנה עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע כי אין חשבון ודעת בשאול כו':

^ח עיין ספר המדות אמת אות ח' מרוח פיו של השקן נעשה היצאה"ר.

^ט וזהו רע"מ פנחס רכז: ועיין תיקון כא דף מט: קדרותא וליצנותא מטחול איתנייהו.

^כ שם באיוב פרק כט מרוב צערו מתגעגע להיותו עובר ואומר מי יתני ירחי קדם ומוסיף ומתאר את מעלתו והחסדים שהיה עושה בימי עשרו והכבוד שזכה בו קודם שאיבד כל אשר לו ואח"כ בפרק ל' מתאונן על מצבו הרע שאנשים פחותים מבזים אותו אנשים שמאכלם אינו ראוי לבני אדם ונקט לשון האוכלים מלוח עלי שיה. ונ"ל שרבינו מצא כאן רמז למעלת קודם הבריאה לעומת חסרון אחר הבריאה – כי מי יתני ירחי קדם היינו בחי' קודם הבריאה, והקוטפים מלוח עלי שיח רומז לבריאה, כי **קוטפים** לשון קוצר דבר ממקום גידולו דהיינו הבריאה לשון חיתוך כמ"ש לברוא את היער. **מלוח** הוא עולם השקר שנברא, וזה נעשה **עלי שיח** דהיינו ע"י דבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. ועיין בהדקמה לתורה מה שהארכנו בזה לבאר שיחתו של הקב"ה שבה ברא את העולם הנפרד ממנו.

כא ביאור מוהר"ן בתקפא

^{כב} ילקוט שמעוני ישעיהו פרק כא רמז תכא ולקמן בתורה סה אות ד'

^{כג} **הצמאון** הוא חוסר רווח ושובע ועיין תורה מז שע"י שקר אין לו שובע, כי השובע הוא מהארת מדת ואמת שהיא פני הש"י. לכן עבירת הדמים שהיא מהשקר היא הסתרת פני הש"י וממילא אין שובע.

והתהוות השקר, שהוא הרע, שהוא הטומאה, הוא מחמת הריחוק מאחד כי שם בשרשו קודם הפירוד בין הבורא לנברא שם הכל אחד ולא שייך לשקר שהרי האמת בגלוי ואין שני שיתנגד ושם הכל קדוש. אמנם זה בעצמו בחי שרש לשקר מצד ששם באמת אין חילוק בין זהב לכסף כמבואר בלק"ה^א/13.

מאחר שהזכיר שקר רע וטומאה והולך ומבאר תחילה את הרע ואח"כ השקר ואחריו את הטומאה **כי הרע הוא נגדיות, למשל כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע** דהיינו רע לאדם וכל מה שנגד רצונו ית' הוא רע ממש. **ובאחד אין שייך נגדיות** כי אין שני שיתנגד, **אלא כולו טוב. וזה שאמחז"ל (פסחים נ') ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו'** ¹], רצו לומר **שיהי' כולו הטוב והמטיב, כי באחד אין שייך רע** כי לעתיד לבוא יתבטל הפירוד שהוא רק בעוה"ז, ויחזור הנברא להכלל בבורא כל אחד כפי השתדלותו בזה בעוה"ז.

וע"כ לעתיד לבא יקוים שפת אמת תכון לעד (משלי יב) כי בהתגלות האמת ממילא הלשון מדברת שפת אמת²/1 וכמו שהיה בתחילת הבריאה שכולם דברו לשה"ק שהיא שפת אמת, **כי יהיה אז כולו אחד כולו טוב.**

עתה יבאר ענין השקר הנ"ל

כי אמת הוא אחד, למשל, על כלי כסף כשאומרים עליו שהוא כלי כסף, הוא האמת, אבל כשאומרים עליו שהוא כלי זהב, הוא שקר. נמצא שהאמת הוא אחד, כי א"א לומר אמת רק שהוא כלי כסף לא יותר. אבל השקר הוא הרבה, כי אפשר לומר שהוא כלי זהב, וכלי נחושת³, ושאר שמות נמצא שהשקר הוא בבחי' בקשו חשבונות רבים (קהלת ז') כי למה שיאמר זהב על כלי כסף אלא בגלל איזה חשבונות שאינם אמת⁴/1. והעניין כי אמת אינה דבר פשוט כי

^א עיין לק"ה בהמה וחיה טהורה ד כג שרש השקר בקדושה

² **ליקוטי הלכות יוד** – הלכות סימני בהמה וחיה טהורה הלכה ד אות כג – ש"אין לך דבר שלא יהיה לו שרש למעלה, ועל – פן גם השקר בהכרח שיהיה לו איזה שרש ואחיה, כי הלא אמת הוא ההפך ממש מן השקר, אף שרש אחיות השקר הוא מבחינה הנ"ל, מבחינת הראשית של כל הדברים שבעולם, כי מחמת שבראשית שרש כל הדברים, שם הכל אחד בלי הבדל, נמצא, ששם אין הבדל כלל בין כסף ובדיל ונחשת וזהב. וכן בין מספר מאה לאחד וכו'. על – פן משם נשתלשל בכמה השתלשלות אחיה להשקר שיש לו כח להפך את הדברים לומר על בדיל שהוא כסף ועל נחשת שהוא זהב ועל מאה מאתים וכיוצא בזה לאין קץ, כי הכל נמשך מחמת שבהשרש בראשיתם באמת אין הבדל ביניהם, כי שם הכל אחד וזה עקר תכלית האמת ומשם נשתלשל אחיה להשקר להפך מהפך אל הפך לומר על בדיל שהוא כסף וכו', אבל משם בעצמו עקר הכנעתו, כי בודאי עקר האמת הוא התכלית, דהיינו לידע השרש והתכלית של כל הדברים ששם הכל אחד בלי הבדל, שנה עקר תכלית האמת, דהיינו לידע ש'ה' יתברך ברא כל דבר ולהפיר אותו יתברך על – ידי כל דבר שבעולם,

³ זכריה יד ט

¹ כמו שנתבאר בתורה לו שהלשון היא התבטאות של המדה השולטת באדם.

^ה מתורצו - נחשת

¹ **צריך להבין הא דמותר לשנות מפני השלום מה גדרו – עיין יבמות סה:** – וא"ר אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנאמר אביך צוה וגו' כה תאמר ליוסף אנא שא נא וגו' ונלמתי יעקב לל לוי. ר' נתן אומר מצוה שנאמר ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו' וכתוב ויאמר ה' עגלת צקר תקח צידך ותמרת לצוזת וגו' הקב"ה כוה לשנות. דבי רבי ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו דמעיקרא כתיב ואדוני זקן ולבסוף כתיב ואני זקנתי שנה אמה לשון צווי וכשגלה הקב"ה הדבר לכזהס כתיב למה זה לחקה שנה וגו' ואני זקנתי ושנה הדבר מפני השלום:

מבואר שמצוה לשנות וממה שגם הקב"ה שינה וחותרו אמת הרי שזה בעצמו האמת. אבל לגבינו עיין **נעם אלימלך** ריש פ' תולדות דוהו מה שאמר גדולה עבירה לשמה וז"ל – והצדיקים הנשמרים מעבירות לפעמים עושים עבירה לשמה כמו שמצינו מותר לשנות מפני דרכי השלום. עוד עיין **בהשל"ה הק'** סוכה נר מצוה אות נה אע"פ שמצוה לשנות מפני השלום מכל מקום אם יוכל לעשות המצאה שיפויס זה שכנגדו בלי לשנות אזי מדבר שקר תרחק. ועיין **בעש"ט עה"ת** פ' משפטים אות י' מי שרגיל לדבר שקר תשובתו שלא ישנה אפילו מפני השלום. עוד בעצם הגדר מתי מותר עיין **ספר חסידים** סימן תכו דלא התירו לשנות אלא בדבר שכבר עבר אבל לא יאמר שאין לו לתת למי שחושש שלא יחזיר. (ועיין **מו"א** סימן קנו ס"ק ב שפסק כספר חסידים ופמ"ג שם ואלוהו רבה ועיין חת"ס שו"ת חו"מ סימן נט אבל עיין מ"ב סימן קנו ס"ק ד' שנשאר בצ"ע על המג"א הנ"ל וכן בספרו שפת תמים הלכות שקר בפ"ז שם כתב שמותר לשנות ולא חילק בין עבר לעתיד) וכן משמע **ברמב"ם גזילה ואבידה** יד יג שאחר שיש מריבה מותר לשנות. וכן משמע **בבעש"ט עה"ת** כי תצא אות כה שהתירו לשנות בשדוכין רק אחרי שכבר יש קטטה והטעם דהוא חלק לסט"א כמו מים אחרונים כיון שקשה לזווגם בקריעת י"ס. ועיין **ספר חסידים** מהדורת ברלין תרנא שם בסימן תתתל"א ביאר יותר את דבריו שטעם שאסור רק בעבר כי בלעתיד מרגיל אבל בעבר לא ירגיל לבא לידי שקר. ועיין **ים של שלמה** יבמות פ"ו דין מו שהתירו רק באקראי באופן שלא יבוא להרגיל לשקר. עוד עיין **שערי קדושה** לרבינו יונה שער ג' מש"כ לגבי שינוי שאין בו תועלת ולא הפסד לזולתו. ועיין בספר

נבחנת לפי הכוונה הפנימית של האדם שתלוי בזיכוכ דמיו. ולפעמים מצווה לשנות מהאמת בשביל השלום דהיינו שלפעמים האמת מתלבש בשקר, ואעפ"כ היא האמת שסופה להביא לשלום שהוא חיבור, ואעפ"כ לא הותר הדבר אלא נדחה מחמת השלום. ובפרט הרגיל בשקר צריך להחמיר בזה יותר לא לשנות אפילו מפני השלום ו/ בשלום בית אפשר שיש להחמיר וכן לשנות, בבחי' עבירה לישמה. נמצא שבאמת צריך חשבונות רבים כדי לצאת חובת האמת אע"פ שהאמת אחת. ובדבר הזה אפשר לטעות הרבה ולבקש חשבונות של טעות מחמת עבירות הדמים.

ובשביל זה לעתיד לבוא יתבטל הרע כשתמלא הארץ דעה את ה' ודע היא חיבור אליו ית' שעי"ז יחזור הכל לבחי' אחד, **ויתבטל ההתנגדות, ויתבטל הרמעות** ו/ כי יתבטל השקר ועבירות הדמים. **כמ"ש (ישעיה יא) לא ירעו וכו', היינו ביטול הרע, וכתוב (שם) וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו' היינו שלום שמחבר הפכים כמבואר בתורה פ', היינו בחי' ביטול ההתנגדות** עיין תורה יד אות יב/ט. **וכתיב (שם כה) ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים** ו/ , **היינו ביטול הרמעות שהם בחי' שקר כנ"ל (יא) ויב'.** **כי אז יהיה ה' אחד ושמו אחד שהוא כולו טוב כולו אמת**

סודו של שבת ח"א שרש א' ענף ד' דלא התירו שקר ממש אל לשנות באופן שמשמע כאילו אמר שקר וכן כתב הערוך לנר בסוגיא דיבמות שם אבל **החפץ חיים** הלכות רכילות כלל א' אות ח' כתב שמוטר לומר שקר גמור מפני השלום. ובאמת צ"ע (קושית ר"א) הרי ביבמות הנ"ל הקב"ה ציוה לשמואל לשנות בדבר שהוא להבא אם ימצאנו שאול יאמר לו שהולך לזבוח זבח. ונ"ל שאינה קושיא כי שם היה משום פקוח נפש. אלא שא"כ צ"ע מה הראיה משם שמצוה לשנות מפני השלום. ומצאתי לערוך לנר שמקשה זאת ותירץ שזה למ"ד בסוף זויר שגם בהיזק המצוי אין סכנה לעוסק במצווה לכן כל החשש היה מפני השלום עם שאול. ועי"ש שכתב שלשנות אין הכוונה לשקר אלא רק לגנוב דעת ושכן מצא בריטב"א. ועיין שרגא נהורא על יבמות שדוחה קושית פקוח נפש כי אם אינו היתר גמור לשנות לא היה מצווה הקב"ה לשנות אלא מצילו בדרך נס.

עוד עיין ברית כהונה להחיד"א שכתב מה שהתירו לשנות במסכתא לומר שאינה שגורה אע"פ שבאמת שגורה בפיו שאני התם דהוא משום ענוה שהיא גדולה מהשלום משמע שכה"ג מפני השלום אסור. (דהיינו שהי הקשה לו הרי זה לא מפני השלום) ונ"ל הטעם שהתירו דווקא מפני השלום כי שלום מחבר בין הפכים כמבואר בתורה פ' ממילא השקר אינו גורם פירוד אלא חיבור סותר עמ"נ לבנות. אבל עיין **מכתב מאליהו** (ח"א עמ' 94) שאמת נבחן עפ"י סופו. ובוה מבארים את מעשיו של יעקב אבינו עם עשיו בברכות ועם לבן במקלות ועם עשיו כשחזר לארץ ואל" שפיגשו בשעיר ואת מעשה בני יעקב עם אנשי שכם. וכן איתא בחז"ל עוד אופנים שהתירו לשנות כגון כתובות יז. כיצד מרקדין לפני הכלה לדעת בית הלל מותר לשנות. ולמדו מהלוקח מקח רע מן השוק ואינו יכול להחזירו ישבחנו לפניו. (דאי יכול להחזיר אסור דלא תעמוד על דם רעך). ומעשה בסנהדרין יא שרבי יהודה הנשיא אמר שמי שנודף ממנו ריח ממנו שום שיצא ויצא רבי חיא כדי לא לבייש את זה שאכל שום. ובאבות דר"נ פ"ב מ"ג כיצד אהרן הכהן עשה שלום בין אדם לחבירו שאמר לכל אחד דברים שלא היו, כמה חבירו מצטער והמדרש אומר על זה תורת אמת היתה בפיהו וכו' (מלאכי ב'). ועיין ספר **משפטי השלום** להרב יצחק טילבר בחלק אמת קנה פ"ד מדף כה כו מאריך מאד בכל אופני ההיתר והמצוה לשנות מפני השלום והם רבים מאד צריכים לימוד ארוך. כגון שמוטר לשנות כדי לעשות נחת רוח לאדם הנצרך לזה או לנחם עצובים ושבורי לב וכדי להציל אדם מבושה וכו'. ולפ"ז מובן ההגדרה של המכתב מאליהו. ולפ"ז הגדרת השלום צריך לומר שהיא רחבה מאד. אמנם עי"ש פ"ה ס"ו שאין זה בגדר הותרה אלא בגדר דחוייה. ואחרי כל זה צ"ע כוונת רבינו בספר המדות ששקר אפילו בטעות מוזק לרוצה ללכת מהיכל להיכל. (ועל פני השטח נראה שהחסידות החמירה בזה יותר מהפשטנים ומרבינו נראה עוד יותר שצריך להיזהר כמה שיכול לא להגיע לצורך בהיתר של מפני השלום אבל כשמוכרח אזי כנ"ל גדולה עבירה לישמה.

כנ"ל בשם הבעש"ט וצ"ע מי לא נקרא רגיל כיון שאיש אמת זוכה לשובע כמבואר בתורה מזו ובטל מנו הצמאון כמבואר כאן א"כ רובא דעלמא לא נקיים משקר כמבואר שם בתורה מזו שאם מרגיש רעב סימן שיצא שקר מפיו.

עיין זוהר בראשית כו: הנ"ל המבאר דברי ר"ע הנ"ל שם מבואר סוד שתי הדמעות שמוריד הקב"ה לים הגדול ומבואר שם שהם מחמת חטא העגל ומשמע שם שקודם החטא לא היו דמעות. והיינו כי פסקא והמתם כשבאו להר סיני כמבואר בכלבו על ההגדה אילו קרבנו להר סיני ולא נתן לנו את התורה וכו' דבטל הספק מליבם כשבאו להר סיני. והספק הוא בחי' דמעות בחי' דימוע לשון ערבוב כמבואר במשנה תרומה. כי רק מחמת החטא נאחו תוקף הדין בבחי' עיני ה' ונמתק ע"י שמוריד שתי דמעות לימה רבה כמבואר בברכות נט. ובתורה רנ. עי"ש ומה שכתבנו בהקדמה לתורה שלנו בזה.

תורה יד אות יב - ועל - ידי השלום וזכין לתפלה, ועל - ידי - ידי - זה וזכין לשלום הכללי, שלום בכל העולמות. ואזי כשזוכין לשלום הכללי, אזי יתבטל כל המשא ומתן מן העולם, כי כל המשא ומתן שבעולם הוא מהעדר השלום, כי אי אפשר שיהיה רצון המוכר והקונה שיהיה, כי זה רוצה למכר וזה רוצה לקנות; ואם היה רצונם שיהיה לא היה אפשר שיהיה נעשה שום משא ומתן:

נמצא, שכל המשא ומתן והסחורות הוא רק על - ידי בחינת מחלקת, שאין שלום בין הרצונות. וזה בחינת (בראשית יג): "ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט, והנעני אז בארץ"; "כנעני" זה בחינת סוחר, כמו שפרש רש"י על פסוק (הושע י"ב): "כנען בידו" וכו', הינו על - ידי בחינת ריב ומחלקת, בחינת "ויהי ריב" וכו', על - ידי - זה: "והנעני אז בארץ", על - ידי - זה יש סוחרים ומשא ומתן בעולם; אבל, לעתיד לבוא, שיהיה השלום המפלא בעולם, כמו שכתוב: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי", אזי יתבטל המשא ומתן, כמו שכתוב (זכריה י"ד): "ולא יהיה כנעני עוד"

נ"ל רמז בפסוק מחה ה"א דמעה פירוש שמכח שאו ישיגו שה' הוא האלקים כמבואר בתורה ד' אזי לא היה שום דין ועי"ז לא יהיו דמעות.

^א עיין תיקון כב דף סו.

^ב **תיקוני זהר דף סו.** אבל אומין דעלמא דשקרו ביה, לאו אינון רשימין ביה, אלא בחותמא דשקרא, ואיהו נחש דמליל שקרא על קודשא בריך הוא, ובגיניה אתמר בארז מתלא, שקרא לית לה רגלין, וכך חויה לית ליה רגלין, על גחנך תלך, **ועתיד קודשא בריך**

כנ"ל. וע"כ לעתיד לבא יתבטל הטומאה כי יחזור להיות רק קדש כמו שיבאר לקמן, כמ"ש (זכרי' יג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. כי אז יהיה כולו אחד, כמ"ש (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד דהיינו שטהור הוא רק כשיש אפשרות לטומאה וזה רק כשלא אחד דהיינו כשאינן תפיסה באחדותו ית'. [י]פני' שעיקר אחיזת הטהרה והטומאה, הוא מבחי' התרחקות מאחד]:

עתה יבאר ענין הטומאה הנ"ל

כי קודם הבריאה [י] לשון חיתוך כמו לברא את היער עיין פרש"י יהושע יז טו, כשהיה הבריאה בכח כביכול כמו הבן במח האב, קודם שהוציא אל הפועל/טו, היה כולו אחד, וכולו אמת, וכולו טוב, וכולו קודש"ט, אפי' שם טהור לא היה שייך לומר, כי טהור אין שייך אלא כשיש טומאה, כמ"ש (יחזקאל לו) וטהרתים" מכל טומאותיכם. אבל כשכולו אחד אין שם בחי' חשבונות רבים, שהוא עיקר הרע והטומאה כנ"ל, כי הטהרה היא" בחי' הממוצע בין הקודש והטומאה, שעל ידו ע"י הטהרה נתתקן הטומאה, כמ"ש וטהרתים" מכל טומאותיכם. והוא בחי' הבחירה, שהוא ממוצע בין שני דברים.

וזה אין שייך קודם הבריאה, שאז היה כולו אחד. כי באחד אין שייך בחירה שהוא דהיינו הבחירה היא בחי' הטהרה. וכשהוציא הקב"ה את הבריאה מן הכח אל הפועל, אזי נתהווה תיכף בחי' הטהרה דהיינו הבחירה כי רק כשיש שנים דהיינו קודם הבריאה והבריאה אזי שייך בחירה בין זה לזה.

כי כשהוציא מן הכח אל הפועל, היו שני דברים, בחי' האחד והבריאה. ואז שייך בחירה, שהוא בחי' הטהרה, שהוא ממוצע בין האחד, כי היא" דהיינו הבריאה עדיין סמוך לו ית' שהוא בחי' קודם הבריאה, ועדיין לא הגיע לחשבונות רבים שהיא הרע והטומאה. אך הוא רושם וסימן על ההשתלשלות, כשיוכל להשתלשל ויגיע עד שיהיה רע וטומאה.
וע"כ כתוב בזוהר (בראשית דף מח ע"א/כ) ובכמה מקומות) שעיקר אחיזת הטומאה מסיטרא דשמאלא. כי הטהרה מרמזת שיש טומאה [כ], והוא סימן שישתלשל עד שיהיה טומאה.

הוא למחאה שקרא מעלמא, כמה דאת אמר ומחה ה' אלקים דמעשה מעל כל פנים וכו', דודאי האי חויה איהו מלאך המות דקטיל לבני נשא, וגרים דמעשה, דאיהו אל אחר, ובמאי קטיל בסם המות דיליה, דאיהו גיהנם, ודא איהו סמאל:

^י ביאור מזהרנית בתקפא

^י עיין שיש"ק ח"ה כב - ואלו התבות נאמרו במתינות גדול ובדייק כל תבה מה שאי אפשר לקבא על הפתב.

^{טו} סוד ההוצאה לפועל הרמוז בשם הויה ואדנ-י שהם י' בתחילה ויוד בסוף עיין בתורה סו אות ב' ועיין זוהר בראשית כו: המבואר הוהרת ר"ע מים מים שרמו לא' שהיא י' ו' י' הרומז לשילוב הויה אדנ-י הנ"ל עי"ש

^{טז} מתרצו - קדש

^{יז} גם בדפ"ר וטהרתים, ובתשכט-וטהרתם (כלשון הפסוק)

^{יח} גם בדפ"ר ותלד - היא, ומתלדו - הוא

^{יט} בדפ"ר וטיהרתי, ובתשכט וטהרתם (כלשון הפסוק)

^כ גם בדפ"ר ותלד - היא ומתלדו - הוא

^{כא} בתלד - שיכול

^{כב} זוהר בראשית דף מח. - ותא חזי הני בריין פגימין אינון מעילא ומתתא, ובגיני כך לא מתדבק לעילא ולא מתדבק לתתא, ואלין דכתיב בהו אשר ברא אלהים לעשות, דלא אשתלימו עילא ותתא, ואי תימא הא רוחין אינון אמאי לאו (ד"א אשתלימו) לעילא, אלא כיון דלא אשתלימו לתתא בארעא, לא אשתלימו לעילא, וכלהו מסטר שמאלא קא אתיין, ומתכסיין מעינא דבני נשא, וקיימי לקבליהו לאבאשא לון, תלת לון כמלאכי השרת, ותלת לון כבני נשא, והא אוקמוה. בתר דאתבראו רוחין, (ד"א ל"ג אטמרו) אשתארו אינון רוחין בתר רחייא דנוקבא דתהומא רבא ליליא דשבתא ויומא דשבתא, כיון דנפק קדושתא דיומא, ולא אשתלימו, נפקו לעלמא ושטאן לכל סטריין, ובעיא עלמא לאתנטרא מנייהו, דהא כדין כל סטר שמאלא אתער, ואשא דגיהנם מלהטא, וכל אינון דבסטרא שמאלא אולין ושטאן בעלמא, ובעאן לאתלבשא בגופא ולא יכלין, כדין בעינא לאסתמרא מנייהו, ואתקינו שיר דפגעים בכל שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא.

^{כג} עיין זוהר ח"ג מת: וקפ: וח"ב סט: אין טהרה אלא מתוך טומאה

וע"כ אפשר לזכך ולהעלות הטומאה לטהרה, כי היא בעצמה נשתלשלה מטהרה. כמ"ש וטהרתים^{כד} מכל טומאותיכם. נמצא שעיקר אחיזת הטומאה מבחי' הטהרה שהוא בחי' הבחירה כנ"ל.

והטהרה הוא בחי' שמאל, בחי' לוי (כ"ה), בחי' וטהרת את בני לוי (כ"ו), ולוי הוא בחי' שמאל כידוע [כ"ו/כ"ח] כי לוי לשון נלווה לזולתו. וע"כ עיקר אחיזת הטומאה הוא מבחי' שמאל, כי שמאל הוא בחי' הטהרה שמשם עיקר אחיזת הטומאה כנ"ל ועיין תורה פ' חכמה איקרי קדש ובינה שהיא שניה דינין מתערין מינא וכן אברהם האב הראשון מדתו חסד נקרא ימין ויצחק שני לו דין ושמאל:

וכל זה היינו בחי' שמאל בחי' טהרה בחי' הבחירה לכלול את השמאל בימין שיתטהר שלא ח"ו יהפך לטומאה, שמשם עיקר השתלשלות הטומאה שהוא הרע וההתנגדות בחי' שקר כנ"ל, כל זה נמשך מבחי' אחר הבריאה, אחר שיצא הבריאה מכח אל הפועל, שאז הי' כביכול שני בחי', דהיינו האחד, והבריאה, וכנ"ל. נמצא שעיקר אחיזת השקר שהוא^{כ"ז} הטומאה וכו' הוא מחמת הריחוק מאחד כנ"ל, היינו מבחי' אחר הבריאה וכנ"ל:

עתה יבאר כיצד לחזור ולקשור את הנברא לבורא ואת אחר הבריאה לקודם הבריאה כדי לאחות את הקרע והפירוד ולבטל השקר והרע והטומאה. ומבאר ענין השגחת הש"י עלינו שהיא הדבר הקושר את הנברא והבורא. והשגחתו עלינו תלויה בזה שנהיה ראויים להשגחה ע"י שלא ימצא בנו השקר כאן מדבר בעיקר על הדיבור אבל מזהרנות בלק"ע מוסיף שגם צריך להיות איש אמת מצד המעשים. וכן מבואר בהמשך מהכתוב עיני בנאמני ארץ שהוא הרישא דדובר שקרים. גם מבואר ממה שרבינו פתח את התורה בביאור נזק השקר לעינים שלנו שרמזו בזה לעניין שהשגחתו ית' תלויה בהשגחתינו. כי ה' צלך ונוהג עמנו מידה כנגד מדה (ועוד מסברא מרחמנותו פונה עורף למי שאינו ראוי כדי שלא לדונו כחוטא בבית המלך) נמצא לפ"ז דמה שאמר בתחילת התורה שהשקר מזיק לעינים, הפירוש לעינים שלנו, ולעינים שלו ית', שכיון שלא סובל את השקר לא שייך השגחה על מקום המצאות השקר/ל.

^{כד} גם בדפוד' וטהרתים ובתשכט וטהרתם (כלשון הפסוק)

^{כה} עיין זוהר קרח קעו:

^{כז} במדבר ח' ו' [וצ"ע לכאורה כוונת רבינו למלאכי ג' ג' וטיהר את בני לוי. ועיין קדושין עא. כשהקב"ה מטהר שבטים שבטו של לוי מטהר תחילה שנאמר וטיהר את בני לוי וכו']

^{כח} עיין זוהר שמות יא סוף ע"א

^{כט} נ"ל כי לוי לשון נלווה וכן היו נלווים למשה רבינו ולשון נלווה שייך רק כשיש שנים שאחד נלווה לשני לכן הוא שמאל בחי' שמאל שהוא שני לימין בחי' אור חוזר שמחזיר את הכל אל הצדיק שהוא הימין.

עוד עיין תורה מז כל המחלוקת נמשכים מבחי' קורח על אהרן שהם שמאלא וימינא. ובתיקון ל' דף עד. ובמתוק מדבש שם שנפילת קורח היתה בגלל שהי' הצריך להתמתק ע"י שמשמש את אהרן שהוא כהן איש חסד דהיינו להיות תחתיו ולא עליו כלשון רבינו שהיה על אהרן כי רצה להתבטל ולהיות תחתיו. ולכן לא נמתק ונפל לדינים קשים.

ועיין זוהר בראשית יז. עה"פ ויהיה רקיע בתוך המים להבדיל בין מים למים - לאפרשא בין מיין עלאין למיין תתאין וע"י מתוק מדבש שאז נבראה המחלוקת כי יום ראשון היה בסוד החסד ויום שני בסוד הגבורה ונעשה מחלוקת בין חסד לגבורה אם להנהיג את העולם בדין גמור או בחסד גמור ומאש המחלוקת נברא הגהנם. ובא התפארת והכריע להנהיג ברחמים ע"ש. וממשיך שם זוהר שזה בחי' מחלוקת קרח על אהרן דהיינו הגבורה על החסד וממעשה בראשית למד משה כיצד להתנהג עם קורח. והוא התפארת נכנס ביניהם והנהיג שיעבדו במקדש ביחד שקורח ישמש את אהרן ויתמתק ע"י ויתתקן, וכיון שלא רצה עורר אש הגהנם ונפל בו. ע"ש.

^{כט} מתרצו - שיהא

^ל **עיין בראשית רבה** פרשה ח פסקה (ה) א"ר סימון בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא ה"ד (תהלים פה) **חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה** מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ וה"ד (דניאל ח) ותשלך אמת ארצה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך תעלה אמת מן הארץ הדא הוא דכתיב (תהלים פה) אמת מארץ תצמח. רבנן אמרי לה בשם ר' חנינא בר אידי ורבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמר מאד הוא אדם ה"ד וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד והנה טוב אדם ר' הונא רבה של צפורין אמר עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו ומתעסקין אלו עם אלו בראו הקב"ה אמר להן מה אתם מדיינין כבר נעשה אדם:

לפי ביאור רבינו כאן נראה שהזוהרת ר"ע דובר שקרים לא יכון לנגד עיני היא רק חצי הזוהרה אבל שלימות הזוהרה היא הפסוק שם שקדם לזה והוא עיני בנאמני ארץ. כי באמת זה המבוקש היא השגחה וזה מכח שאנו משיגים בו דהיינו נאמני ארץ, והזוהרה משקר הוא סור מרע כדי שאפשר שתתקיים ההשגחה.

וע"י השגחת הש"י דהיינו שפונה אלינו במאור פנים, אפי' אחר הפעולה שהוציא הקב"ה מכח אל הפועל, כל הדברים הם באחרות עמו. והרע יונק מהשארית ההשגחה, היינו מאחורי כתפי' כידוע (לא/לב) כי מפנה פניו ממנו ומשפיע לו רק מצד ההכרח לקיימו/לגי, והוא רחוק מאחד.

וע"י אמת השגחת הש"י עליו, כמ"ש (תהלים קא) עיני בנאמני ארץ. דהיינו הנאמנים בארץ (כי מבחן הנאמנות הוא מתוך הארציות דייקא דהיינו כשיש מניעות) ונאמן הוא איש אמונה ואמונה היא כד אתחבר בה אמת כמבואר בזוהר עיין תורה ז' אות ב'. כי הוא ית' חותמו אמת לכן לא יסבול שקר (עוד גם כיון שאיש אמונה הוא מי שעניו אל הש"י כמבואר בתורה עו שבטחון (דהיינו שלימות האמונה) הוא הסתכלות אליו ית' בבחי' כולם אליך ישברו עיש)

וע"י השקר שהוא הרע, מסיר ממנו והשגחת הש"י ועי"ז נעשה פירוד/לד) (דהיינו שהסרת ההשגחה מחמת השקר משתי סיבות אחת שהוא ית' לא סובל שקר ועוד ששקר מהותו פירוד כנ"ל לכן מעורר בחי' פירוד), כמ"ש (שם) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, ואין חיותו אלא מאחורי כתפא.

נמצא מי שהוא רוצה שיהיה אחר הישות והפעולה שהוציא מכח אל הפועל, שיהי' כולו אחד, שיהי' אב ובן כאחד, כמו שהי' מקודם כשהי' בכח כשהבן היה בכח במח האב, (דהיינו חיבור הפך הפירוד הנ"ל), ישמור עצמו משקר בלק"ע הוסיף מוהרנ"ת ותדבר רק אמת ותהיה איש אמת לאמיתו, ועי"ז השגחת הש"י עליו, ואזי כולו אחד :

ואחרי כל ההקדמה הנ"ל ועל פיה תתבאר הזוהרתו של ר"ע לנכנסים לפרדס ההשגות שבעולם היצירה להשיג באצילות. ולפי רבינו היא הזוהרה לכל אחד מישראל. כל אחד בפרדס שלו לפי מדרגתו צריך לקשור את הפשט רמז דרש סוד אליו ית' בלא פירוד כלל לדעת שאין עוד מלבדו כלל וכלל ואחר הבריאה כמו קודם הבריאה הכל אחד והפירוד דמיון ושקר, וזה בעיקר ע"י זהירות משקר.

וזה שאמר ר"ע כשאתם מגיעין לאבני שיש טהור.

שיש טהור הוא בחי' אחר הפעולה, שהוא יש/לה, ואז שייך שם טהור כנ"ל. אם תרצה שיהי' כמו קודם הפעולה, שהי' בכח, שיהי' אב ובן כאחד. כי הבן תחילה נמצא במח האב ואז

צ"ע מה הכוונה כולו שקרים אם זה מהותו א"כ מה תקנתו ואם זו לא מהותו למה אמרו כולו, הרי עכ"פ לעיתים אומר אמת. ולפי דברי רבינו יתבאר היטב כי מהותו של האדם הוא דבר הנפרד ממנו ית' שהרי נברא להמליכו ולקבל שבר כל זה רק מכח היותו זולתו ית' כי בודאי אין הכוונה שהאדם ימליך את עצמו ולא שהקב"ה ייטיב לעצמו. אלא שזה עיקר שלימות עבודתו והמלכתו לחזור ולאחות את הקרע ומתוך הפירוד להיות דבק בו בתכלית עד שנכלל בו כ"כ עד שמושגי עוה"ז נעשית הקושיא דלקמן למי יתן שבר הרי אין כן נברא כלל, והתירוץ הוא בעצמו השכר עוה"ב.

לא עיין זוהר חקת קפד.

לב זוהר חקת דף קפד. – אי הכי כל עלמא ידעי לסדרא עובדא ולסדרא מלין דהינו לקיים מצוות מעשיות וד' חלקי התפלה קרנות פסד"ז ק"ט ועמילס, מאי חשיבו דלהון דצדיקיא דידעי עיקרא דמלה ועובדא, וידעי לכוונא לבא ורעותא, יתיר מאלין אחרנין, דלא ידעי כל כך:

אלא אלין דלא ידעי עיקרא דעובדא כולי האי, אלא סדורא בעלמא ולא יתיר נלי הכוונה הפנימית, משכין עליהו שפע הנצח להם מכח תפלתם הוא משיכו דבתר כתפוי דקודשא בריך הוא, דלא טס באוירא שאין השפע נולה ללדת כי הוא נחי' אור חוזר שרובה להסתלק ולעלות חזרה, דשגחו אקרי ולכן נקרא השגחה בעלמא ושפע הוירד הוא רק כלי קיום העולם ולא יוטר : דהיינו כי שפע זה הוא נחי' אחרים נאופן שהמשפיע אופן פניו מהמקבל ומשפיע לו רק מלך ההכרח לקיימו. ואלין דידעי ומכווני לבא ורעותא, מפקי ברכאן מאתר דמחשבה, ונפקי בכל גועין ושרשין, בארח מיישר כדקא יאות, עד דמתברכן עלאין ותתאין, ושמא קדישא עלאה מתברך על ידיהון:

לב לכאורה צ"ע א"כ כיצד מגיע עושר מופלג והטבות לאנשי שקר הרחוקים מהאמת ועיין בזה סוף תורה יז תנינא מבואר שם שמי שאינו ראוי להשגחה דהיינו זה שכאן מבואר שמקבל בבחי' אחר כתפיה אין הכוונה כפשוטו ממש שמקבל רק כדי חיונו אלא שהקב"ה מניח הנהגתו עפ"י הטבע שמתנהג עפ"י הגלגלים בחק הקבוע שנתן בו הקב"ה. וע"כ אפשר שיעג לו טובה מחמת הנהגת הגלגלים, אבל אין זו השגחה שבה יש שובע, כי שובע הוא רק מהארת פני ה' כמבואר בתורה מז וכיון שהוא בבחי' עורף אינו שבע והוא בבחי' דעת חסרת מה קנית. לכן כל השפע שלו הוא כמו מילוי חסרון בעוד חסרון. וזה בחי' מה שבאר לעיל שהשקר בחי' צמאון.

לד בכת"י שבסוף הספר כתב ועי"ז נעשה פירוד

לה יש מאין היא החכמה כידוע, וכמ"ש איוב כח יב והחכמה מאין תמצא וחכמה היא שמשגיג שהוא אין דהיינו שמשגיג שאין בכוחו להשיג בחי' כח-מה-מה-כוחי, אבל אח"כ כשמתרחק מהאין משתלשל לחכמות חיצוניות שהם הסרטון שעליו נבנה מדות רעות

הוא רק בכח וכמבואר בנוסח הכת"י. וכן ישראל היו במחשבה תחילה קודם שיצאו לפועל ואז היה הכל אחד הכל טוב וקדש. וכשיצא לפועל התחיל הפירוד, וישות ושקר.

וזהו כשאתם מגיעין לאבני, הוא בחי' אב ובן כחדא עיין בכת"י שם כתב אבן זה כח האב ובן כחדא כמ"ש התרגום על משם רועה אבן ישראל, **שהוא בחי' קודם הבריאה שהי' בכח, שהי' הכל אחד. שיש טהור, הוא בחי' אחר הפעולה, שהוא בחי' ישות וטהרה בחי' עצמיות שם הבחירה כיצד יבטל עצמיותו או יעשה ממנו עיקר/ל"ו, אם תרצו להגיע שיש טהור לאבני** דהיינו אם תרצו את הפירוד והישות להחזיר לבחי' אב ובן כחדא/ל"ו, **אל תאמרו מים מים, כי הוא בחי' שקר כנ"ל. שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, כי ע"י שקר הוא מסיר מעליו השגחת הש"י/ל"ח והוא נעשה רחוק מאחד/ל"ט. אך ע"י אמת, השגחת הש"י עליו עיין גם תורה ט' ותורה קיב ע"י אמת/י"ג אזי הש"י מאיר לו לצאת מהחושך. וע"י ההשגחה, כולו אחד, כמו שהי' קודם הבריאה כנ"ל :**

וע"כ שכר עוה"ב עין לא ראתה אלקים זולתיך {ישעיה סד וע' ברכות לד:}, כי מאחר שיהי' כולו אחד, לא יהי' עין שיראה רק אלקים מא זולתיך מב כי כביכול יחזור לבחי' א"ס שהיה קודם הבריאה שאין עוד מלבדו ועיין בכת"י וזה לשוננו – וזה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך מחמת זה זוכים לטוב הנגזר מחמת פעלת לחוסים בך שהוא הוציא אותם מכה אל הפועל ומחמת הפעולה נטהוה ונשתלשל הנגדיית כנ"ל וזה נגר בני אדם ואלו היראים בחרו בטוב ולא ברע מחמת זה נכללו באחד בטוב וזוכים לרב טוב הצפון הצפון דייקא כי באחד שהוא הטוב אין שני ששיג אותו דהיינו שהיראים הבוחרים בטוב וחוסים בו ית' גם אחרי שיצאו מכה לפועל ונכללו באחד זוכים לרב טוב הצפון שנקרא צפון כיון שנכללו בו באחדותו אין שני ששיג אותו :

רבינו מקשה כאן קושיא שבפשטות היא עולה כאן כיון שמדבר על שכר עוה"ב שיהיה כשתחזור הבריאה לבחי' אחד ויכללו הנאצלים במאציל, וממילא קשה א"כ מי יקבל שכר וכיצד יהיה חילוק בין אחד לשני. וצריך להבין עומק הקושיא גדול יותר כיון שכל הבריאה היתה כדי שתתגלה מדת טובו ית' נמצא שכל

כמבואר בתורה לה. וזה שאמר בתורה מט שיצה"ר ויצה"ט הם מחשבות רעות וטובות. ועיין תורה קצו שענוה דקדושה היא מכח החכמה ועיין ח"מ תקעח שמשנה רבינו זכה לחכמה מכח הענוה.

^{ל"ו} **עיין בכת"י שכתב – וזה בחי' בעצם** השמים לטהור כי הטהרה היא בחי' שנעשה מספר בפני עצמו שהוציא אותנו מכח אל הפועל. עוד כתב שם בהמשך שע"י השקר מסיר השגחתו ואז הוא רחוק מאחד ואז הוא בעצמו בחי' פועל, וזה שא"ל ר"ע (עפ"י גרסת הוזהר) שמא תסכנו בעצמיכם בעצמיכם דייקא.

^{ל"ז} **עיין בכת"י שם כתב להפך – להמשיך אחדות לתוך הישות (ולעיל בהקדמה הארכנו בזה)**

^{ל"ח} **ש"י הפך** היש וזכה לש"י עולמות

^{ל"ט} **בפשטות הכוונה** שכיון שרחוק מאחד זו סיבה שיטעה בהשגתו שם בפרדס וזה מה שקרה לאותם שלא יצאו בשלום. אבל נ"ל גם לפרש שבאמת עיקר העניין להוזהר משקר כדי לזכות להשגחה כי בלי השגחה וסיעתא דשמיא אי אפשר לעמוד בנסיון האמונה שם בתוך הפרדס.

^מ **בתורה ט'** כתב שהאמת היא הקב"ה בעצמו וכן בתורה קיב אבל תחילה גם שם כתב ב"פ שחותמו אמת ואע"פ שבעלמא יש חילוק, אבל שם מסתמא הכוונה אחת. אבל כאן שמדובר בהוזהר ר"ע לנכנסים לפרדס וידוע שרק ר"ע יצא בשלום אבל חבריו לא ומבואר בגמ' כיון שהציצו ונפגעו. ואולי אפ"ל כיון שעלו ליצירה והיא בחי' עולם הפוך ראיתי פסחים נ. וב"ב י: וזה בחי' חותמו אמת חותמו דייקא כמבואר בתורה קמ לגבי הצדיק. שאותו עצמו א"א להשיג אלא ע"י תלמידיו. מסתמא הכוונה לרוב העולם אבל התלמיד המובהק מסתמא כן משיג את רבו (שהרי האחרים לומדים ממנו כמבואר שם וממי הוא ילמד) וזה בחי' ר"ע שיצא בשלום לבדו אבל האחרים היו בבחי' הציץ ונפגע כי למעלה למי שלא ראוי נדמה עולם הפוך. ונ"ל שזה בחי' השליך אמת ארצה כשברא את האדם שזה בחי' שעשה בעוה"ז דוגמא לאמת אבל אינה אותה האמת שלמעלה.

ונ"ל שבוה יתבאר לשון הגמ' בחגיגה יד: שבן עזאי הציץ ומת ובן זומא הציץ ונפגע וכן איתא בכהאריז"ל לגבי הבל ובתקוני זוהר קב. לגבי אדה"ר. ואולי כיון שרק בנחתם מתגלה האמת אבל בחותם עצמו נראה הפוך נראה שרר למי שלא ראוי. ועיין תורה פב תנינא שזה בחי' ותחשכנה עיניהם מראות. ובוה יתבאר לשון המקרא ונתתי פני באיש הזה שהוא עונש ולכאורה קשה הרי בתורה מז ועוד מבאר שכל הטוב והשובע וההסתפקות היא מהארת פני הש"י, וכיצד מתהפך להיות עונש. ונ"ל החילוק כי פנים הם אמת כמבואר בתורה קצב והארת פנים היא הארה לפי מדה שיכול לסבול, אבל נתתי פני באיש הכוונה שמגלה לו את כל האמת שלו אזי תופס גודל הפגם שעשה בחטאו ומיד מת. ועיין כעין זה בתורה צח נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. שהצדיק נתן לו לראות הפגם בעיני צדיק ומזה מת כשתגלה לו עצם הפגם.

^{כ"א} בתשכס - אליהם

^{כ"ב} בפרד"ר כאן נגמרת התורה ומתחיל כאן תורה קלו קלט קלט ואחריה תורה נג ואחריה תורה נב

ששת אלפי עולם המעשה שבו היו בורא ונברא כל א"ס ההטבות שהטיב עם הנבראים עדיין אין זה עיקר המכוון אלא דייקא האלף השביעי/מ"ו שבו עיקר השכר ובו עיקר התגלות ההטבה, ואם יחזור הבריאה להכלל בו ית' שוב נפל פיתא בבירא. שהרי זה כמיטיב לעצמו כי אין זולתו להיטיב עימו ועוד שהרי כל ימי עוה"ז שנעלם מאיתנו, היו כדי שלבסוף נקבל שכר, כל אחד כפי שהתאמץ לגלות אותו בתוך החושך דייקא, וא"כ כשהכל יחזור לאחד אפילו אם נקבל שכר איזה חילוק יהיה בין אחד לשני. ונ"ל שקושיא זו היא עומק כל התורה הזו וכבר בתחילה היתה צריכה להתעורר. והיא עניין האב"ן שעליו דובר כבר בהתחלה דהיינו אב ובן ולא רק אב לבד/מ"ו. והיא עומק העניין שנוכר לעיל בעניין הריח שבין מים עליונים למים תחתונים שנחלקו בו אמוראים בחגיגה טו. בסוגית הנכנסים לפרדס שעליה בנויה תורה זו. וזה סוד הפרסא שמבואר בוזהר בראשית כו: ובסוף תיקון מ' העוסקים בסוגיא זו כנ"ל שמים מים רומז למים עליונים ותחתונים הנ"ל, והם רמוזים בו' י' שבוויצר את האדם דהיינו שהם צורת א' שהיא י' ו' בנייהם הרומז לפרסא שבין מים למים, ומבואר בעבודת הקדש/מ"ו שאין הכוונה לריוח שביניהם אלא באיזה אופן הם מחוברים. (ועיין בזה עוד בהקדמה לתורה)

ואמור אז, שגם יש בזה"י קושיא מה שא"א להבין, כי א"כ איך יהי' חילוק השכר לכ"א וא' לפי מדריגתו, ולפי עבודתו ויגיעתו בזה העולם בשביל הש"י, כי בוודאי גם בהסוף האחרון לא יהיו כולם שווים, ומאחר שיהי' כולו אחד איך שייך חילוק בין א' לחבירו לפי מדריגתו [מ"ו]. אך יש בזה סוד שא"א להבינו, והדברים עתיקים לשון הגמ' פסחים קט. מאי למכסה עתיק (יומין) זה המכסה דברים שכיסה עתיק יומין ומאי נינהו סתרי תורה ואיכא דאמרי זה המגלה דברים שכיסה עתיק יומין :

ועיין בהקדמה מה שבארנו שהשכר עוה"ב שמדבר ממנו נראה שהוא בבחי' חלל הפנוי שם היש והאין כלולים זה בזה כחומות והיכלות של מים במים, ודייקא הוא עולם האמת, אמת שהיא הפוכה מהאמת שהשליך ארצה לעולם השקר לכן בעולם השקר רק חותמו אמת.

(שייך לעיל) ובשביל זה השקר מזיק לעינים בתחילת התורה דיבר שמזיק לעינים שלנו וכאן מבאר שמזיק לעיני הש"י שיהיו משגיחות עלינו, כי ע"י השקר מסלק השגחת עיני הש"י ופוגם בעינים שהם בחי' השגחה כנ"ל.

כי השקר נמשך מריחוק מאחד שמשם עיקר אחיזת הטומאה שהוא הרע שהוא השקר כנ"ל ומחמת זה בעצמו פוגם ע"י שקר בהשגחה ומסלק השגחת הש"י מעליו. כי ע"י השגחת הש"י הכל אחד אחר הבריאה כמו קודם הבריאה. וע"י השקר פוגם באחד כי השקר רחוק מאחד כנ"ל ע"כ מסלק ההשגחה ע"י השקר ומפריד ח"ו אחר הבריאה מקודם הבריאה שמשם עיקר אחיזת הטומאה כנ"ל. אבל ע"י אמת שהוא בחי' כולו אחד כולו טוב

[שייך לדף ט.]

^{מ"ו} לאו דווקא אלף שביעי אלא כל אחד שעולה מקומו בג"ע לקבל שכרו. ומדנקט עוה"ב ולא לעתיד לבוא לכאורה משמע שאפילו מדובר במה שצדיקים גדולים יכולים להשיג בעוה"ז כמבואר בע"ח החילוק ביניהם נתבאר בריש ביאורינו לתורה ד'

^{מ"ז} אע"פ שאב הכוונה כשהבן במוחו בבחי' בכח, בכח לא סותר כלל אחד כיון שעדיין לא יצא כלל מבחי' בכח אינו נספר כלל.

^{מ"ח} ספר עבודת הקודש - ח"ד פ"ו - עדין בן זומא מבחוץ חוץ מיישוב הדעת הנכון שדרש כן שהרי מרחפת לא במקום הבדלה היא כתובה ובשביל שנפגע אמר כן, או שעדיין לא נכנס בסוד הדבר כראוי. ואמנם שאר החכמים לא נחלקו בשער מה בין מים העליונים למים התחתונים שהכל מודים שאין ביניהם מקום פנוי, אלא שכל אחד נתכוון להפליג בדקות הדבקות והאחדות שכן הדבר באמת שאין שם מקום פנוי והכל דבק זה בזה מקשה [אחת] כשלהבת הקשורה בגחלת. ואמנם בכל השעורין אי אפשר שלא יהיה שם ריוח כל שהוא בנתים, וזה לא להבדיל חס ושלום כי אם להודיע שלצורך התולדות והקיום מן הראוי להיות כן, ואם היה הכל מים במים אי אפשר הקיום בזה כמו שכתבתי, ולזה נבדלו ונכרו אלו לעצמן ואלו לעצמן בטפה שהוגלדה באמצען ונחלקו המים לשאת ענף ולעשות פרי ובוה צדק ושלום נשקו וזה הוא הייחוד השלם:

^{מ"ט} גם בתרלו - שגם יש בזה, ומתולדו - שגם בזה יש

^{מ"י} לכאורה צ"ע עד שמקשה על חילוק שכר בין אחד לחבירו ששניהם הם זולתו ית' יש להקשות יותר איך שייך מציאות של זולתו כלל אם הכל אחד. ונראה שרומז לסוד מלכות דא"ס שהיא שרש נשמת ישראל עיין שערי הלשם ח"ב יב גלות השכינה.

ע"ז ממשוך השגחת הש"י ואז הכל אחד כי ע"י ההשגחה נכלל אחר הבריאה בקודם הבריאה כנ"ל/מח. וזהו אר"ע וכו' כנ"ל: ובה מקושר המאמר הזה היטב תחילתו בסופו וסופו בתחילתו וכן באמצעותו^{מט}, והבן היטב [2] נא:

עד כאן ביאור חברותא לתורה נא

✱

[כתב יד רבינו ז"ל תורה נא]

[מוגה פ"א עפ"י תשכט]

הערת מוהרנ"ת – זה מצאתי מכתבת ידו הקדושה מהתורה אר"ע כשתגיעו לאבני שיש טהור הנדפס בסי' נ"א אך לא מצאתי ההתחלה ומה שמצאתי העתקתי וזהו –

(כי אם אין טומאה אין צריך טהרה כי אל טומאה שייך טהרה כ"ש וטהרתם מכל טומאותיכם ודרך הטהרה יכולה לתקן את עצמה והטומאה שהיא השקר היא מחמת הריחוק מאחד כי עיקר הרע הוא מחמת הריחוק מאחד כי הרע הוא נגדיות הוא נגד רצונו של אדם ונגדיות אין שייך באחד אלא בשנים שאחד מתנגד לשני אבל באחד אין שייך נגדיות נמצא שאחד הוא טוב וזה שאמרו חז"ל **ביום ההוא יהי' ה' אחד** אטו האידנא לאו הוא אחד אלא לעתיד כולא הטוב עיין שם ואחד הוא אמת כי אמת הוא אחד למשל כשאומרים על כסף שהוא כסף הוא אמת והשקר הם רבים כי כשאומרים על כסף שהוא זהב הוא שקר גם כשאומרים שהוא נחושת הוא שקר גם כשאומרים עליו שאר דברים זה כולו שקר נמצא שהאמת הוא אחד והוא טוב ובשביל זה **שפת אמת תכון** לעתיד כי אז יהי' ה' אחד ואז יתבטל הרע היינו ההתנגדיית כ"ש **לא ירעו ולא ישחיתו וכו' וגר זאב עם גדי**) [כבש] וזה בחי' מי יתן טהור מטמא הלא אחד כי יומתק הטומאה בשורשה שהיא הטהרה וקודם הבריאה כשהיו ישראל בכח אצל הקב"ה באחדות עם הקב"ה כביכול כמו הבן שהוא בכח אצל האב קודם ההורעה והוא באחדות עם אביו ואז בוודאי אין רע ואין שקר ואין טומאה ואז כולא טוב וכולא אמת וכולא אחד וכולא קודש כי אפילו טהרה אין שייך כי לשון טהרה שייך כשיש טומאה וכשהוציא את ישראל מכח אל הפועל אזי יצאו מבחי' אחד כי נתפסים במנין כי שייך לומר שם שניים והם נחשבים במספר בפני עצמם ומפעולה הזאת שהוא הוציא אל הפועל נעשה הבחירה כי הבחירה שייך בשני דברים ועכשיו שהם שניים אב ובן שייך בחירה וזה בחי' טהור כי הטהרה היא בין הקדושה ובין הטומאה ויכולין לעלות ע"י הטהרה מטומאה לקדושה ע"י שהוא בוחר בטוב וגם ח"ו להיפך להיפך וזה בחי' כעצם השמים לטהור כי הטהרה היא בחי' שנעשה מספר בפני עצמו שהוציא אותנו מכח אל הפועל

ודע שע"י השגחה שהקב"ה משגיח עלינו ע"ז אנחנו באחדות עמו בבחי' כח אבל כשמסיר השגחתו ח"ו היינו ע"י שקר כ"ש **דובר שקרים לא יכון לנגד עיני** ע"ז האדם יורד לתוך הרע הגמור הרחוק מאמת הרחוק מאחד בתכלית הריחוק וזה בחי' אבני שיש טהור אבן זה בחי' כח אב ובן כחדא כתרגומו **משם רועה אבן ישראל** ושיש טהור הוא בחי' ישות בחי' פועל ומשם הטהרה שהיא הבחירה ומי שרוצה להגיע ולהמשיך האחדות לתוך הישות שיהי' עכשיו הפעולה כמו קודם הפעולה עצה על זה שישמור עצמו משקר שהוא בחי' מים מים כנ"ל כי ע"י השקר מסיר השגחתו ואז הוא רחוק מאחד ואז הוא בעצמו בחי' פועל וזה שמא תסכנו בעצמיכם בעצמיכם דייקא וזה **מה רב טובך אשר**

^{מח} כנ"ל בביאור הוהרת ר"ע שצריך לכלול שיש טהור באבני אבל בכת"י הלשון להפך לכלול אבני בשיש טהור ועין מזה לעיל בהקדמה לתורה.

^{מט} גפ בתרלד - באמצעותו, ומתלוי - באמצעותו

^נ עיין לק"ה שלוחין ג' כט

^{נא} נ"ל שנקט ראש תוך וסוף לרמוז לאותיות אמת כמבואר בתורה קיב.

צפנת ליראיך מחמת זה זוכים לטוב הגנוז מחמת **פעלת לחוטים בך** שהוא הוציא אותם מכח אל הפועל ומחמת הפעולה נתהווה ונשתלשל הנגדיית כנ"ל וזה **נגד בני אדם** ואלו היראים בחרו בטוב ולא ברע מחמת זה נכללו באחד בטוב וזוכים לרב טוב הצפון הצפון דייקא כי באחד שהוא הטוב אין שני ששיג אותו.

